

Lammastilatutkimus 2023

Marianne Reinikka

Raportti

Lampaanlihan tuotantoketjun kehittäminen -hanke

20.12.2023

Tiivistelmä

Edellinen Suomen lammastalouden tilaa selvittävä Lammastilatutkimus toteutettiin vuonna 2002. Kahdessakymmenessä vuodessa sekä maatalouden että lammastalouden toimintaympäristö on muuttunut paljon ja oli tarpeen selvittää nykytilannetta ja tulevaisuuden suunnitelmia lammastiloilla. Lammastilatutkimus 2023 toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä keväällä 2023 ja vastauksia saatiin 173 kappaletta. Tehdyn tutkimuksen mukaan tyypillisen suomalaisen lammastilan pinta-ala on 20-50 hehtaaria, tuotantouuhia on 50-100 kappaletta, tilalla on harjoitettu lammastaloutta yli 10 vuotta ja lampurilla on vähintään toisen asteen ammatillinen koulutus. Usein lammastilan liikevaihto on melko pieni, ja lammastalous muodostaa vain osan tilan liikevaihdosta.

Seuraavan viiden vuoden aikana reilu kolmannes vastaajista aikoo pitää tilansa tuotannon ennallaan ja reilu neljännes aikoo laajentaa tuotantoa. Noin neljännes vastaajista aikoo supistaa tuotantoa ja noin kymmenesosa aikoo lopettaa tuotannon kokonaan. Vajaa puolet vastaajista aikoo pitää tuotantouhimäärän ennallaan. Reilu viidennes vastaajista aikoo lisätä ja viidennes vähentää tuotantouuhien määrää. Reilu kymmenesosa vastaajista aikoo lopettaa tuotantouuhien pidon. Yleisimmät syyt tuotannon supistamiseen, tai lopettamiseen, ovat heikko kannattavuus, tukipolitiikan epävarmuus, suuri työmäärä ja markkinoiden epävarmuus. Vain pieni osa vastaajista pitää lammastalouden kannattavuutta hyvänä, useimmiten kannattavuus koetaan välttäväksi tai korkeintaan tyydyttäväksi. Tuotannon laajentamisen suurimpina esteinä pidettiin tulevaisuuden tukipolitiikan epävarmuutta ja työmäärän kasvua. Lammassalan suurimpia ongelmia ovat vastaajien mielestä alan heikko kannattavuus, suuri työmäärä, alan pienuus ja harrastelijamaisuus, imago, markkinointi- ja brändityönpuute, epätasainen tuotteiden kysyntä sekä petojen aiheuttamat haasteet.

Tutkimus toteutettiin osana Lampaanlihan tuotantoketjun kehittäminen -hanketta. Hanketta toteuttivat Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ProAgria Etelä-Pohjanmaa ja Suomen Lammasyhdistys. Hanke sai rahoitusta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta sekä Varsinais-Suomen, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen ELY-keskuksilta. Lammastilatutkimusta rahoittivat myös Lihasanalan säätiö ja Lammastaloussäätiö.

Avainsanat: lammastalous, lammastilatutkimus

Sisältö

1	Suomen lammastalouden tila vuonna 2023.....	6
2	Tutkimuksen toteutus.....	6
3	Vastaajien taustatiedot.....	8
3.1	Vastaajien ikäjakauma.....	9
3.2	Vastaajien koulutustaso	9
3.3	Vastaajien tilan sijainti	10
3.4	Vastaajien tilan liikevaihto	11
3.5	Lammastalouden osuus liikevaihdosta	11
3.6	Peltopinta-ala	12
3.7	Kokemus lammastalouden harjoittamisesta	13
3.8	Muutokset tilan toiminnassa seuraavan viiden vuoden aikana	14
4	Uuhia ja tuotantoa koskevat kysymykset	15
4.1	Tuotantouuhimäärä	15
4.2	Tuotantouuhien rotu.....	16
4.3	Muut kotieläimet.....	17
4.4	Tuotantouuhien määrän kehitys.....	18
4.5	Syyt tuotantouuhien määrän vähentämiselle ja uuhien pidon lopettamiselle	19
4.6	Ympärivuotinen karitsointi.....	20
5	Teuraskaritsoita koskevat kysymykset	21
5.1	Karitsoiden myynti	21
5.2	Karitsoiden punnitseminen ennen teurastusta ja teuraspainotavoite.....	23
5.3	Digitaalisten punnitusjärjestelmien käyttö.....	24
5.4	Haasteet teuraiden markkinoinnissa	25
5.5	Tyytyväisyys teurashintoihin	26
5.6	Haasteet teurasruhojen laadussa	27
6	Taloutta koskevat kysymykset	28
6.1	Lammastalouden kannattavuus.....	28
6.2	Kannattavuuteen positiivisesti vaikuttavat tekijät.....	29
6.3	Kehittämis- ja investointikohteet.....	31
6.4	Lammastuotannon laajentamista haittaavat ongelmat.....	32
6.5	Tyytyväisyys lammastukiin	33
6.6	Lammastalouden suurin ongelma.....	34

7	Maisemalaidunnusta ja villan hyödyntämistä koskevat kysymykset	35
7.1	Maisemalaidunnuksen harjoittaminen	35
7.2	Maisemalaidunnukseen käytettävissä oleva pinta-ala	36
7.3	Villan hyödyntäminen	36
8	Tuotosseurantaa, kantakirjajärjestelmiä ja terveystarkkailuohjelmia koskevat kysymykset	37
8.1	Tuotosseurantaan kuulumisen	38
8.2	Tyytyväisyys tuotosseurantaan	38
8.3	Maedi-visna terveystarkkailuohjelma	39
8.4	Kansallinen lammasterveysohjelma.....	40
9	Lammastalouden palveluita ja edunvalvontaa koskevat kysymykset	41
9.1	ProAgrian neuvontapalveluiden käyttäminen	41
9.2	Suomen Lammasyhdistys	43
9.3	Tuottajaorganisaatioon kuulumisen.....	44
9.4	Alueelliset lammaskerhot.....	45
9.5	Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK.....	46
9.6	Arvosanoja lammassasioiden hoidosta	47
10	Lammastalouden koulutusta koskevat kysymykset	48
11	Johtopäätökset.....	51
	Lähteet	53
	Liitteet	54
	Liite 1. Kyselylomake	54
 Kuvat		
	Kuva 1: Vastaajien ikäjakauma.....	9
	Kuva 2: Vastaajien koulutustausta.....	9
	Kuva 3: Vastaajien tilan sijainti alueittain	10
	Kuva 4: Vastaajien tilan liikevaihto	11
	Kuva 5: Lammastalouden osuus vastaajien liikevaihdosta	12
	Kuva 6: Vastaajien tilan peltopinta-ala	12
	Kuva 7: Vastaajien lammastalouden harjoittamisaika.....	13
	Kuva 8: Muutokset vastaajien tilan toiminnassa seuraavan viiden vuoden aikana	14
	Kuva 9: Vastaajien tuotantouuhien määrä	15
	Kuva 10: Vastaajien lammasrodut	17

Kuva 11: Vastaajien muut kotieläimet	17
Kuva 12: Muutokset vastaajien tuotantouuhimäärässä seuraavan viiden vuoden aikana	18
Kuva 13: Syyt tuotantouuhien pidon lopettamiselle tai tuotantouuhimäärän vähentämiselle.	20
Kuva 14: Uuhien ympärivuotinen karitsointi käytössä	20
Kuva 15: Uuhien karitsointien jakaantuminen ympärivuotisesti karitsoittavilla tiloilla.....	21
Kuva 16: Karitsoiden myynnit vastaajien tilalta.....	22
Kuva 17: Myytyjen karitsoiden määrä	22
Kuva 18: Karitsoiden punnitseminen ennen teuraaksi laittoa.....	23
Kuva 19: Digitaalisten punnitusjärjestelmien käyttö	24
Kuva 20: Haasteet teuraiden markkinoinnissa	25
Kuva 21: Tyytyväisyys teuraista saatuihin hintoihin	26
Kuva 22: Haasteet teurasruhojen laadussa	27
Kuva 23: Vastaajien kokemus lammastalouden kannattavuudesta	28
Kuva 24: Vastaajien kokemus kannattavuuteen positiivisesti vaikuttavista tekijöistä	30
Kuva 25: Vastaajien kehittämis- ja investointikohteet	31
Kuva 26: Vastaajien lammastuotannon laajentamista haittaavat ongelmat	32
Kuva 27: Vastaajien tyytyväisyys lammastukiin.....	33
Kuva 28: Maisemalaidunnus vastaajien tiloilla	35
Kuva 29: Maisemalaidunnusala vastaajien tiloilla	36
Kuva 30: Villan hyödyntäminen vastaajien tiloilla	37
Kuva 31: Vastaajien tuotosseurantaan kuuluminen	38
Kuva 32: Vastaajien tyytyväisyys tuotosseurantaan.....	39
Kuva 33: Vastaajien kuuluminen maedi visna- terveystalvontaohjelmaan	39
Kuva 34: Vastaajien kiinnostus kansalliseen lammasterveysvalvontaohjelmaan liittymiseen ..	40
Kuva 35: Vastaajien ProAgrian neuvontapalveluiden käyttö	41
Kuva 36: Vastaajien käyttämät ProAgrian neuvontapalvelut	42
Kuva 37: Vastaajien ProAgrian neuvontapalveluille antamat kouluarvosanat	42
Kuva 38: Vastaajien Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys.....	43
Kuva 39: Vastaajien tyytyväisyys Suomen lammasyhdistyksen toimintaan.....	43
Kuva 40: Vastaajien tyytyväisyys Lammas ja vuohi -lehteen.....	44
Kuva 41: Vastaajien tuottajaorganisaatioon kuuluminen	44
Kuva 42: Vastaajien tyytyväisyys tuottajaorganisaation toimintaan.....	45
Kuva 43: Vastaajien kuuluminen paikalliseen lammaskerhoon	45
Kuva 44: Vastaajien tyytyväisyys paikallisen lammaskerhon toimintaan.....	46

Kuva 45: Vastaajien MTK-jäsenyys.....	46
Kuva 46: Vastaajien kouluarvosanat lammasalan toimijoille	47
Kuva 47: Vastaajien osallistuminen lammasalan koulutukseen viimeisen kahden vuoden aikana	48
Kuva 48: Vastaajien osallistuminen eri tahojen järjestämiin lammasalan koulutuksiin	49
Kuva 49: Koulutusten vastaaminen vastaajien tarpeeseen.....	49
Kuva 50: Suurimmat esteet koulutukseen osallistumiselle	50
Kuva 51: Aiheet, joista vastaajat haluaisivat koulutusta	50
Kuva 52: Vastaajille mieluisimmat koulutusmuodot	51

1 Suomen lammastalouden tila vuonna 2023

Edellinen Suomen lammastalouden tilaa selvittävä Lammastilatutkimus toteutettiin vuonna 2002. Kahdessakymmenessä vuodessa sekä maatalouden että lammastalouden toimintaympäristö on muuttunut paljon ja oli tarpeen selvittää nykytilannetta ja tulevaisuuden suunnitelmia lammastiloilla. Selvityksen todettiin sopivan Lampaanlihan tuotantoketjun kehittäminen -hankkeen toimitaan, joten hanke otti toimeksiannon vastaan. Vuoden 2023 lammastilatutkimus tarjoaa tietoa suomalaisen lammastalouden tilanteesta, lampureiden toimintatavoista ja suunnitelmista. Tutkimustuloksia on mahdollista hyödyntää alan kehittämiseksi.

2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mikä on lammastalouden tilanne Suomessa vuonna 2023 ja millaisia suunnitelmia lampureilla on tulevaisuuden suhteen. Tutkimusmenetelmänä käytettiin sekä määrällistä että laadullista tutkimusta ja sähköisellä kyselyllä kerättyä tutkimusaineistoa käsiteltiin ristiintaulukoimalla. Tutkimuksen käytännön työn toteutti Lampaanlihan tuotantoketjun kehittäminen -hankkeen projektipäällikkö Marianne Reinikka.

Lammastilatutkimus 2023 toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä keväällä 2023. Kysely oli avoinna 16.3.2023-2.4.2023. Kyselylinkkiä jaettiin Suomen lammasosuuskunnan jäsenille, ProAgrian lammasneuvonnan asiakkaille sekä Lampaanlihan tuotantoketjun kehittäminen -hankkeen verkkosivuilla ja Facebook-sivulla. Vastauksia saatiin 173. Kunkin vastaajan oli mahdollista vastata kyselyyn vain yhden kerran. Tarkkaa vastausprosenttia on mahdotonta laskea, koska kyselylinkki oli avoimesti saatavilla hankkeen ja sen toteuttajien sosiaalisen median kanavissa ja verkkosivuilla, minkä vuoksi kyselyn tarkka tavoitavuusmäärä ei ole tiedossa. Luken tilastojen mukaan Suomessa on 1208 lammastilaa (Kotieläinten lukumäärä 1.4. ja 1.5. ELY-keskuksittain 2022). Tässä tilastossa on mukana kaikki lampaanpitäjät, myös harrastelampaat. Tästä laskettuna vastausprosentti olisi 14 %. Todellisuudessa Suomessa on ammattimaisia lammastiloja huomattavasti vähemmän, eri arvioiden mukaan noin 600-800 tilaa (Patama n.d. & Lammastalous n.d.). Tästä laskettuna vastausprosentti olisi 20-30 % välillä, mikä on tavanomainen tämän tyyppisille sähköisille kyselyille. Kyselyä jaettiin pääasiassa ammattilampureille suunnatuissa kanavissa, joten voidaan olet-

taa, että vastaajat ovat pääasiassa ammattilampureita. Kyselyllä saatua otantaa voidaan pitää riittävän suurena, kun vastaajamäärä suhteutetaan ammattimaisten lampureiden määrään. Lisäksi kyselyyn saatiin vastauksia eri puolilta Suomea ja eri tilakokoluokista.

Kysely toteutettiin mahdollisimman samankaltaisena, kuin vuonna 2002 tehty kysely, jotta tuloksia voitiin verrata aiemman tutkimuksen tuloksiin ja nähdä, millainen muutos lammastaloudessa on kuluneiden kahdenkymmenen vuoden aikana tapahtunut. Koska toimintaympäristö on joiltain osin oleellisesti muuttunut, lisättiin kyselyyn myös joitakin nykyaikaan sopivia uusia kysymyksiä ja joidenkin kysymysten vastausasteikkoja muutettiin vastaamaan paremmin nykypäivän tilannetta. Kysely sisälsi yhteensä 58 kysymystä. Kysymyksissä oli erilaisia monivalintakysymyksiä ja vastauksia täydentäviä avoimia kysymyksiä. Kysely jakaantui kahdeksaan osaan: vastaajan taustatiedot, uuhia ja tuotantoa koskevat kysymykset, teuraskaritsoita koskevat kysymykset, taloutta koskevat kysymykset, maisemalaidunnusta ja villan hyödyntämistä koskevat kysymykset, lampaiden tuotosseuranta, kantakirjajärjestelmiä ja terveystalvontaohjelmia koskevat kysymykset, lammastalouden palveluita ja edunvalvontaa koskevat kysymykset sekä lammastalouden koulutusta koskevat kysymykset.

Tulokset vietiin Webropol-kyselyohjelmistosta Excel-taulukoiksi, joista tulosten analysointi tehtiin ensin koko vastaajajoukosta ja sen jälkeen ristiintaulukoimalla tiettyjä muuttujia. Ristiintaulukointiin valittiin samat muuttujat, kuin aiemmassa Koiviston vuonna 2002 toteuttamassa tutkimuksessa:

- Tuotantouuhien määrä (ryhmät uuden tutkimuksen ryhmittelyn mukaisesti)
 - alle 20 tuotantouuhta
 - 20-49 tuotantouuhta
 - 50-99 tuotantouuhta
 - 100-149 tuotantouuhta
 - 150-199 tuotantouuhta
 - 200-249 tuotantouuhta
 - 250-299 tuotantouuhta
 - yli 300 tuotantouuhta
- Tuotannon kehittäminen seuraavien viiden vuoden aikana
 - Lisää
 - Ennallaan
 - Vähentää
 - Lopettaa
- Tuotosseuranta
 - Kuuluu
 - Ei kuulu

- Alue (ProAgrian vuositilastoinnin aluejako)
 - Uusimaa
 - Länsi-Suomi
 - Turun saaristo
 - Satakunta
 - Pirkanmaa
 - Häme
 - Kymenlaakso
 - Etelä-Karjala
 - Etelä-Savo
 - Pohjois-Savo
 - Pohjois-Karjala
 - Keski-Suomi
 - Etelä-Pohjanmaa
 - Pohjanmaa (Österbotten)
 - Keski-Pohjanmaa
 - Oulu
 - Kainuu
 - Lappi
 - Ahvenanmaa

Uutena ristiintaulukointiin otettiin mukaan:

- Kokemus lammastalouden kannattavuudesta
 - Hyvä
 - Tyydyttävä
 - Välttävä
 - Heikko

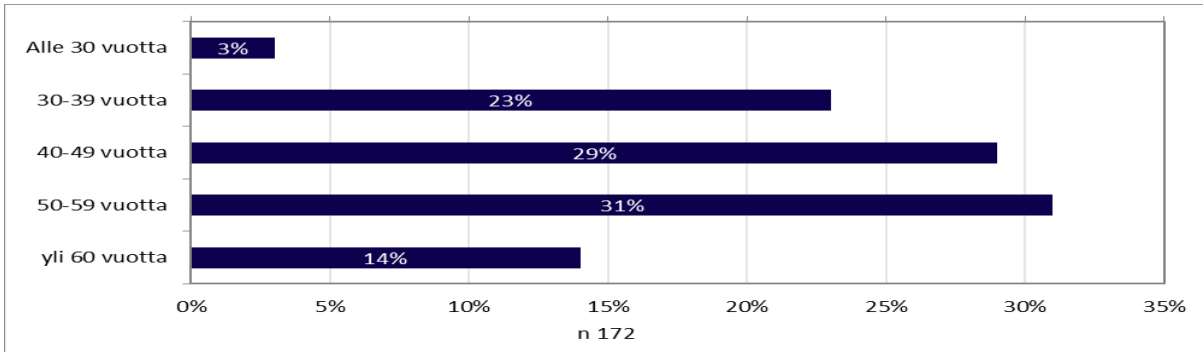
Lisäksi tehtiin vertailua aiemmin toteutetun tutkimuksen tulosten kanssa. Aiemmasta tutkimuksesta poiketen tämän tutkimuksen ristiintaulukoinneissa ei käytetty rotua, koska tähän tutkimukseen rotuun valittu kysymysmalli ei mahdollistanut luotettavaa ristiintaulukointia eri rotuja kasvatavien kesken, koska vastaajista ei pystytty erottamaan vain yhtä rotua kasvattavia vastaajia. Ristiintaulukoinnin tuloksia on esitetty tässä raportissa, mikäli ne ovat selvästi poikenneet koko otannan vastauksista.

3 Vastaajien taustatiedot

Kyselyn alussa selvitettiin vastaajien taustatietoja, kuten vastaajien ikä, ammatillinen koulutus, tilan sijainti, liikevaihto, peltopinta-ala ja lammastalouden osuus tilan liikevaihdosta sekä kauanko lammastaloutta on vastaajien tilalla harjoitettu. Lisäksi taustatieto-osiossa kysyttiin, miten vastaajat aikovat kehittää tai muuttaa tilansa toimintaa seuraavan viiden vuoden aikana.

3.1 Vastaajien ikäjakauma

Kyselyyn vastanneista vajaa kolmannes (31 %) oli 50-59 -vuotiaita, vajaa kolmannes (29 %) 40-49 -vuotiaita, vajaa neljännes (23 %) 30-39 -vuotiaita, 14 prosenttia yli 60-vuotiaita ja kolme prosenttia alle 30-vuotiaita (kuva 1).

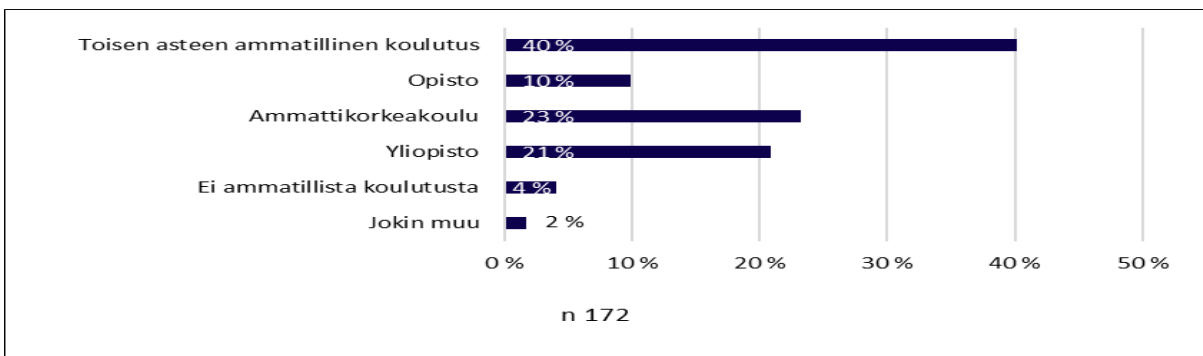

Kuva 1: Vastaajien ikäjakauma

Koiviston (2002) tutkimuksessa lammastilan emäntien ikä oli keskimäärin 49 vuotta ja isäntien 50 vuotta (Koivisto 2002, 8). Tässä tutkimuksessa ei kysytty vastaajien sukupuolta, tarkkaa ikää tai syntymävuotta, joten keskiarvoikiä emännille ja isännille ei laskettu.

3.2 Vastaajien koulutustaso

40 prosentilla on toisen asteen ammatillinen koulutus, 23 prosentilla ammattikorkeakoulutus, 21 prosentilla yliopistokoulutus ja 10 prosentilla opistokoulutus. Kahdella prosentilla on jokin muu koulutus (ylioppilastutkinto). Neljällä prosentilla vastaajista ei ole ammatillista koulutusta (kuva 2).

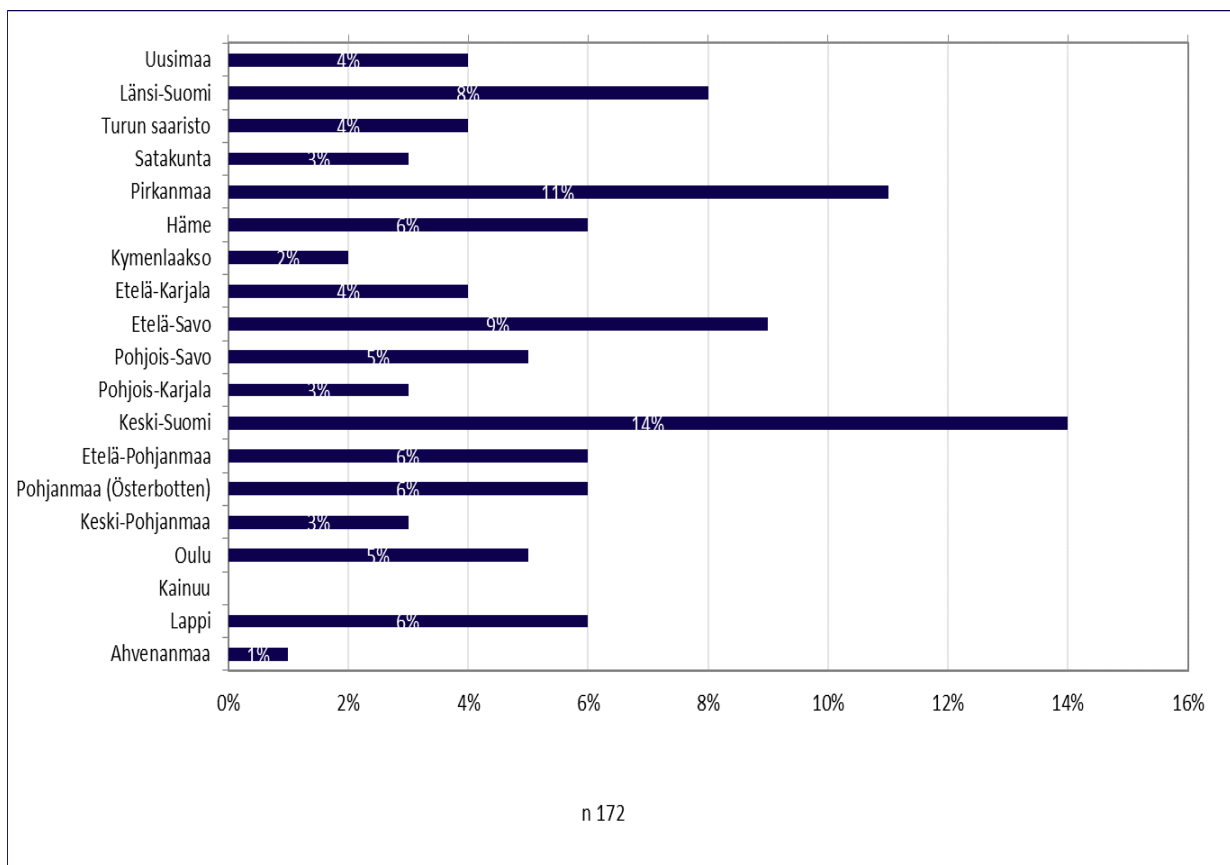

Kuva 2: Vastaajien koulutustausta

Koiviston (2002) tutkimuksen mukaan lampureiden koulutustaso oli 20 vuotta sitten alhaisempi, kuin nykyisin. Tuolloin yliopistotason koulutus oli kolmella prosentilla isännistä ja kahdella prosentilla emännistä ja maatalouden peruskoulutus tai opistotason koulutus 20 prosentilla lampureista. 36 prosentilla emännistä ja 41 prosentilla isännistä ei ollut tuolloin ammatillista koulutusta lainkaan. (Koivisto 2002, 8.)

3.3 Vastaajien tilan sijainti

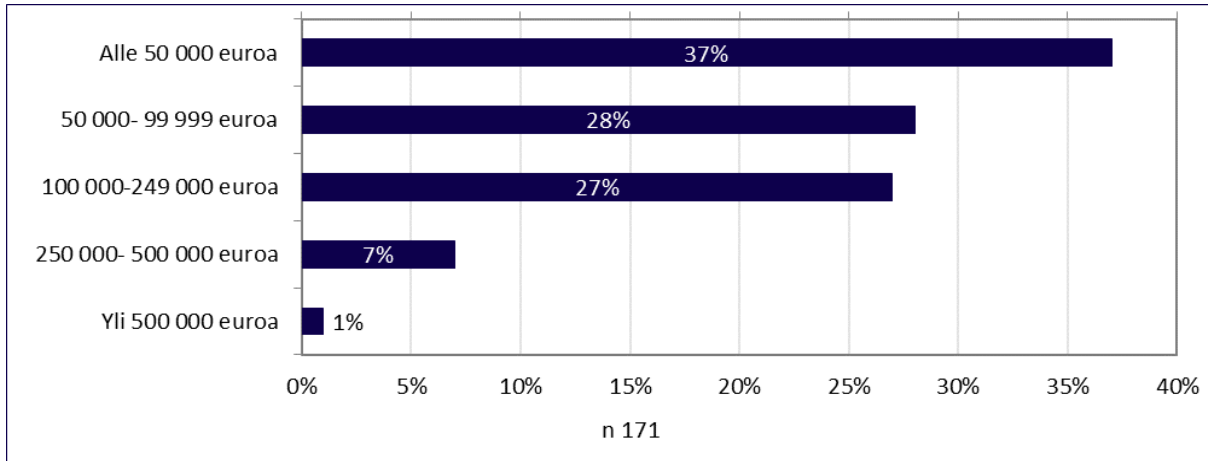
Kyselyyn vastasi lampureita ympäri Suomen. Alueet oli jaoteltu ProAgrian vuositilastoinnin aluejaon mukaisesti. Eniten vastaajia oli Keski-Suomesta (14 %), Pirkanmaalta (11 %), Etelä-Savosta (8,7 %) ja Länsi-Suomesta (8,1 %). Vastaajien tilojen sijainti esitetty kuvassa 3.

Kuva 3: Vastaajien tilan sijainti alueittain

3.4 Vastaajien tilan liikevaihto

Vastaajien liikevaihto asettui pääasiassa kolmeen alle 250 000 euron luokkaan: alle 50 000 euroa reilu kolmannes (37 %), 50 000 – 99 999 euroa vajaa kolmannes (28 %) ja 100 000 – 250 000 euroa vajaa kolmannes (27 %) vastaajista (kuva 4). Yli 500 000 euron liikevaihto oli prosentilla vastaajista.

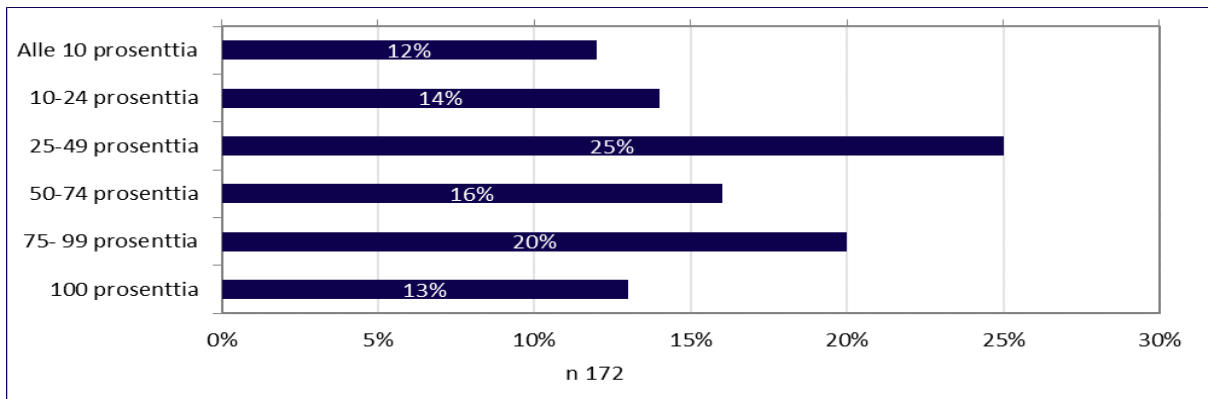

Kuva 4: Vastaajien tilan liikevaihto

Alle 50 000 euron liikevaihto oli tyypillisempi alle sadan uuen kokoluokissa. Suuremmat liikevaihdot (250 000–500 000 € ja yli 500 000 €) olivat tyypillisempiä yli sadan uuen tiloilla. Lähes kolmella neljästä (71 %) lammastalouden kannattavuuden hyväksi kokevista oli liikevaihto yli 100 000 euroa ja vajaalla kolmanneksella (28 %) liikevaihto oli alle 50 000 euroa. Lähes puolet (45 %) lammastalouden kannattavuuden heikoksi kokevista ilmoitti liikevaihdoksi alle 50 000 euroa.

3.5 Lammastalouden osuus liikevaihdosta

Lammastalouden osuus vastaajien tilan liikevaihdosta vaihteli alle 10 prosentin ja 100 prosentin välillä (kuva 5). Vaihtelua esiintyi kaikissa tilakokoluokissa kahteen sataan uuheen asti. Yli kahden sadan uuen tiloilla lammastalouden osuus tilan liikevaihdosta oli yleisesti suurempi ja yli 250 uuen tiloilla jo vähintään puolet tilan liikevaihdosta. Lammastalouden kannattavuuden hyväksi kokevilla lammastalouden osuus liikevaihdosta oli yleensä yli 50 prosenttia. Vastauksista voidaan päätellä, että lammastilan tulovirta koostuu usein useista eri tulolähteistä. Muita tulolähteitä ei tässä tutkimuksessa eritelty tarkemmin, eikä lammastalouden tuloja eritelty eri tuotteiden välillä.

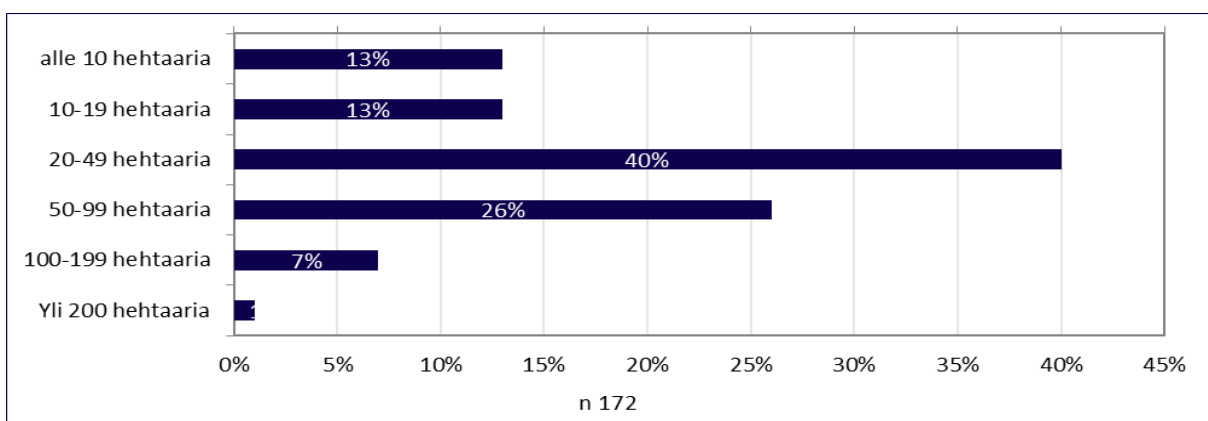

Kuva 5: Lammastalouden osuus vastaajien liikevaihdosta

Lammastalouden osuus tilojen liikevaihdosta on kasvanut. Kaksikymmentä vuotta sitten lammastalouden osuus tilan tuloista oli puolella vastaajista alle 25 prosenttia, vajaalla neljänneksellä 25-49 prosenttia ja alle viidenneksellä 50-100 prosenttia. (Koivisto 2002, 9.)

3.6 Peltopinta-ala

Vastaajien tilan peltopinta-ala oli yleisimmin 20-100 hehtaaria (kuva 6). 40 prosenttia vastaajista ilmoitti tilan pinta-alaksi 20-49 hehtaaria ja 26 prosenttia 50 -99 hehtaaria. Alle 20 hehtaarin tila oli 26 prosentilla vastaajista. Suuret, yli 100 hehtaarin, peltopinta-alat olivat kyselyyn vastanneiden joukossa harvinaisempia: 100-199 hehtaarin tila oli 7 prosentilla vastaajista ja yli 200 hehtaarin tila oli alle prosentilla vastaajista. Suurempi peltopinta-ala korreloi melko hyvin suuremman eläinmäärän kanssa tiettyyn pisteeseen asti. Alle 10 peltohehtaarin tiloilla on yleensä alle 20 uuhia ja alle 20 hehtaarin tiloilla alle 50 uuhia. Yli 100 peltohehtaarin kokoisilla tiloilla oli yleensä yli 150 uuhia.

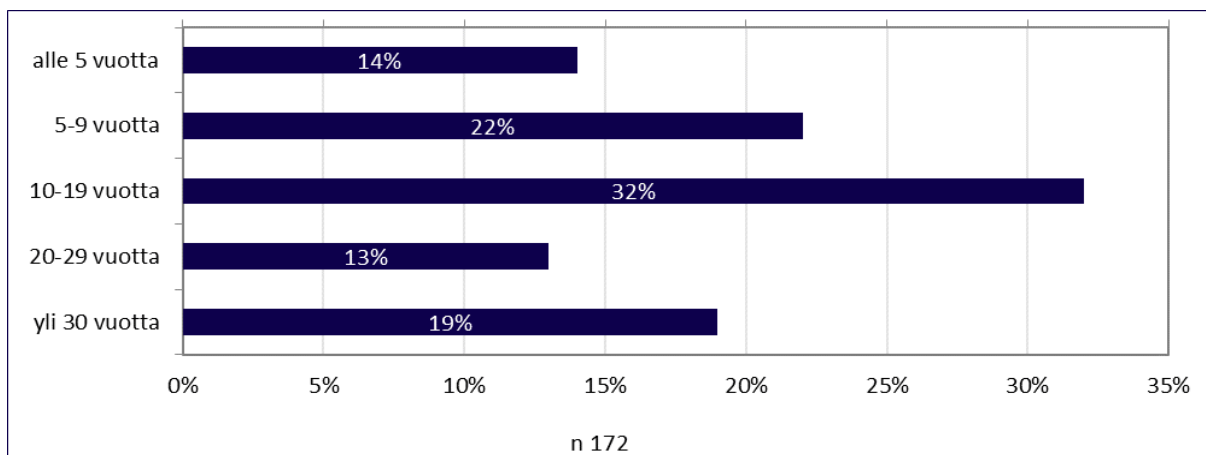

Kuva 6: Vastaajien tilan peltopinta-ala

Koiviston (2002) tutkimuksessa neljänneksellä vastaajista oli alle 10 hehtaaria peltoa, kolmanneksella 10-19 hehtaaria, viidenneksellä 20-39 hehtaaria ja kuudenneksellä yli 40 hehtaaria (Koivisto 2002, 8). Näihin nähden peltopinta-alat ovat lammastiloilla kasvaneet reippaasti viimeisen 20 vuoden aikana.

3.7 Kokemus lammastalouden harjoittamisesta

Suurin osa vastaajista oli kokeita tai melko kokeneita lampureita (kuva 7). Reilusti yli puolet vastaajista (64 %) oli harjoittanut lammastaloutta yli kymmenen vuotta. Reilu viidennes (22 %) vastaajista oli harjoittanut lammastaloutta 5-9 vuotta ja 14 prosenttia alle viisi vuotta.

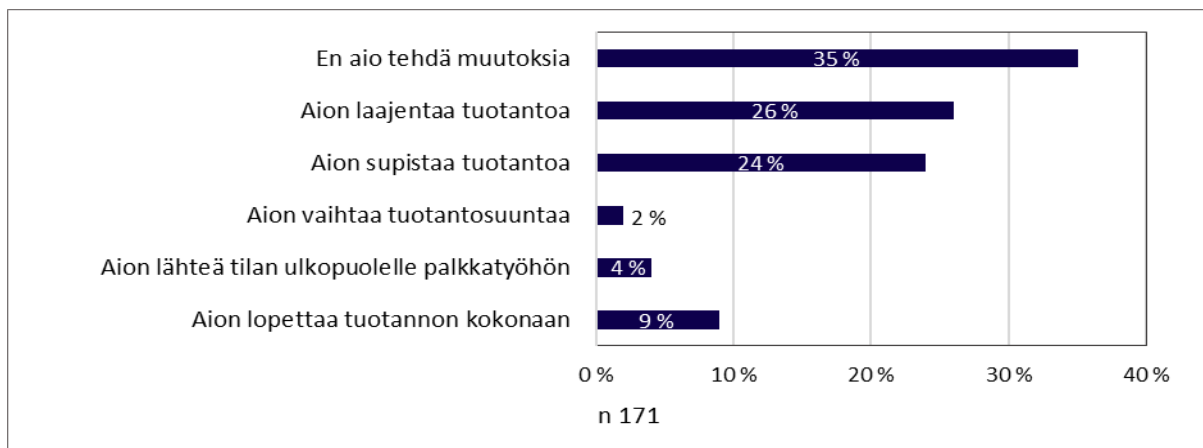
Kuva 7: Vastaajien lammastalouden harjoittamisaika

Tilanpitokokemus jakaantui melko tasaisesti eri tilakokoluokkien välillä. Isoimpia tiloja (yli 150 uuhia) pitävät vastaajat olivat yleensä kokeneempia, vähintään 10 vuotta lampureina toimineita. Lyhyemmän lampurikokemuksen (alle 10 vuotta) omaavat vastaajat olivat innokkaampia lisäämään tuotantouuhien määrää, kun taas pidemmän kokemuksen (yli 20 vuotta) omaavat suunnittelivat useammin tuotantouuhien määrän vähentämistä tai -uuhien pidon lopettamista.

Erona Koiviston vuonna 2002 toteuttamaan tutkimukseen tässä tutkimuksessa kysyttiin lammastuotannon harjoittamisen aikaväliä, ei aloitusvuotta, joten keskiarvoja ei laskettu. Aiemman tutkimuksen mukaan vastaajat olivat harjoittaneet lammastaloutta keskimäärin 17 vuotta ja uudempia lampureita olivat isompien katraiden pitäjät sekä tuotantouuhimäärän lisääjät (Koivisto 2022, 7).

3.8 Muutokset tilan toiminnassa seuraavan viiden vuoden aikana

Reilu kolmasosa (35 %) vastaajista ei aio tehdä muutoksia tilansa toimintaan seuraavan viiden vuoden aikana (kuva 8). Noin neljännes (26 %) vastaajista aikoo laajentaa tilansa tuotantoa ja noin neljännes (24 %) aikoo supistaa tuotantoa. Yhdeksän prosenttia vastaajista aikoo lopettaa tilansa tuotannon kokonaan ja kaksi prosenttia vastaajista aikoo vaihtaa tilansa tuotantosuuntaa. Neljä prosenttia vastaajista aikoo lähteä tilan ulkopuolelle palkkatyöhön.

Kuva 8: Muutokset vastaajien tilan toiminnassa seuraavan viiden vuoden aikana

Tuotannon laajentajia ja supistajia oli kaikissa tilakokoluokissa. Laajentamista suunnittelevia oli eniten alle sadan uuen tilakokoluokissa ja yli kahden sadan uuen tilakokoluokissa. Tuotannon supistajia oli eniten 100-250 uuen ja yli 300 uuen tilakokoluokissa. Tilan ulkopuolelle töihin lähtöä suunnittelevia on eniten alle 50 uuen tilakokoluokissa. Lopettajia on eniten alle 20 uuen ja 50-99 uuen tilakokoluokissa.

Lähes kolme neljästä (71 %) lammastalouden kannattavuuden hyväksi kokevasta aikoi laajentaa tuotantoa. Vajaa kolmannes (29 %) kannattavuuden hyväksi kokevista ei aio tehdä muutoksia tilansa toimintaan. Vajaa puolet (42 %) lammastalouden kannattavuuden tyydyttäväksi kokevista ei aio tehdä muutoksia tilansa toimintaan seuraavan viiden vuoden aikana ja reilu kolmannes (36 %) kannattavuuden tyydyttäväksi kokevista aikoo laajentaa tilansa tuotantoa. Noin puolet (52 %) lammastalouden kannattavuuden heikoksi kokevista aikoo supistaa tilansa tuotantoa tai lopettaa tuotannon kokonaan.

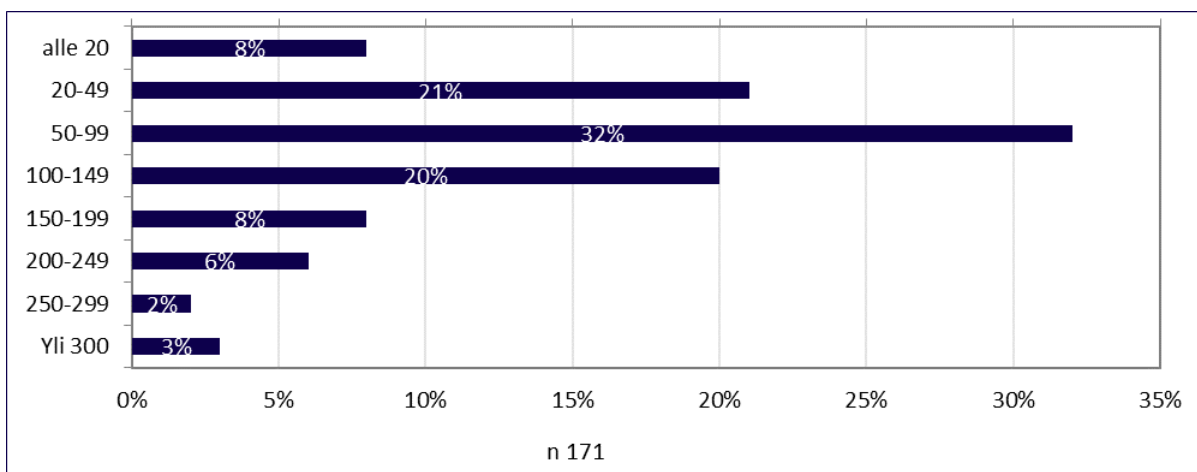
Tuotannon laajentamista suunnittelevia oli eniten Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa, Oulussa, Lapissa ja Keski-Pohjanmaalla. Tuotannon supistamista suunnittelevia oli eniten Satakunnassa, Pirkanmaalla, Pohjois-Savossa, Keski-Suomessa ja Lapissa. Tuotannon lopettamista suunnittelevia oli eniten Pohjois-Savossa.

4 Uuhia ja tuotantoa koskevat kysymykset

Uuhia ja tuotantoa koskevassa osiossa selvitettiin vastaajien tuotantouuhien määrä ja rotu, muiden kotieläinten laji ja määrä, ympärivuotisen karitsoinnin käyttö, uuhien karitsointiajankohta sekä tuotantouuhien määrän muutokset seuraavan viiden vuoden aikana ja syyt muutoksiin.

4.1 Tuotantouuhimäärä

Luonnonvarakeskuksen tilaston mukaan karitsoineita uuhia pitävien tilojen keskikoko oli vuonna 2022 50 uuhta (Kotieläinten lukumäärä 1.4. ja 1.5. ELY-keskuksittain 2022). Tuotosseurantatilojen keskimääräinen uuhimäärä vuonna 2022 oli 54 uuhta (Lammastuotosseurannan tulokset vuodelta 2022). Myös tämän tutkimuksen tulokset ovat saman suuntaisia (kuva 9). Noin kolmanneksella (32 %) vastaajista oli tuotantouuhia 50-99 kpl, viidenneksellä (21 %) 20-49 kpl ja viidenneksellä (20 %) 100-149 kpl. Edellä mainittuja tilakokoja pienemmät ja suuremmat tilat olivat harvinaisempia. Kahdeksalla prosentilla vastaajista oli alle 20 tuotantouuhta, kahdeksalla prosentilla vastaajista oli 150-199 tuotantouuhta, kuudella prosentilla vastaajista oli 200-249 tuotantouuhta ja kahdella prosentilla 250-299 tuotantouuhta. Kolmella prosentilla vastaajista oli yli 300 tuotantouuhta.

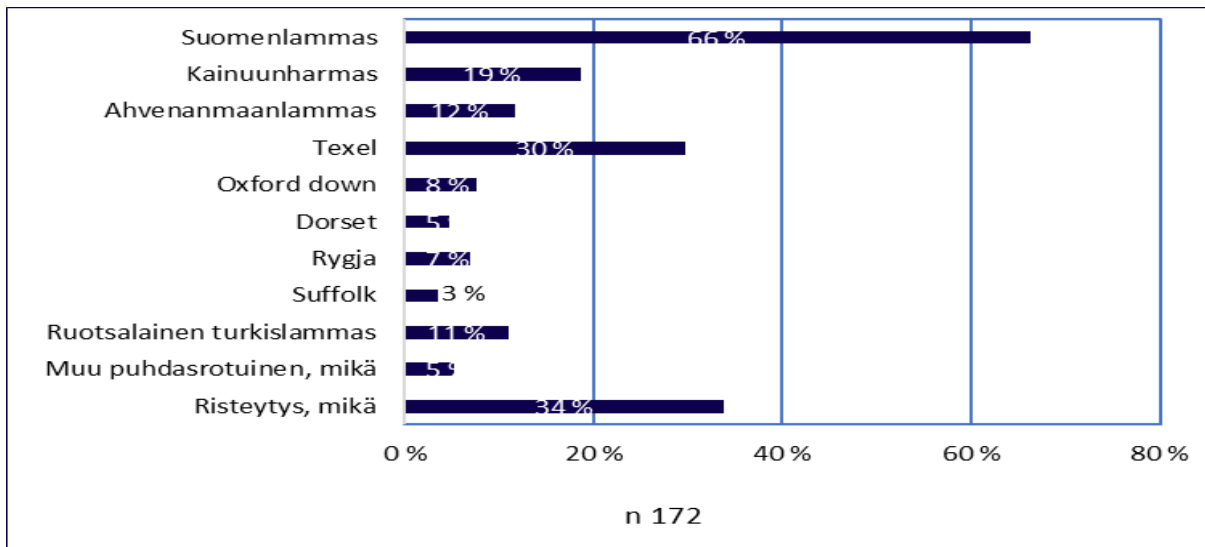
Kuva 9: Vastaajien tuotantouuhien määrä

Tuotantouuhien lisäämistä suunnittelevilla oli yleisimmin 50-99 uuhia (46 %), 20-49 uuhia (22 %) tai 100-149 uuhia (14 %). Tuotantouuhien määrän vähentämistä suunnittelevilla oli yleisimmin 100-149 uuhia (31,4 %), 50-99 uuhia (23 %) tai 20-49 uuhia (14 %). Tuotantouuhien määrän ennallaan pitävillä oli yleisimmin 50-99 uuhia (27 %), 20-49 uuhia (23 %) tai 100-149 uuhia (22 %). Tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevilla oli yleisimmin 50-99 uuhia (45 %) tai 20-49 uuhia (20 %). Tuotosseurannassa mukana olevat tilat olivat yleensä suurempia, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat. Tuotosseurannassa mukana olevista tiloista lähes puolet (48 %) oli yli 100 uuhien tiloja ja 38 % 50-99 uuhien tiloja. Alle 50 uuhien tiloja oli tuotosseurantaan kuuluvissa 14 prosenttia. Tuotosseurantaan kuulumattomissa vastaavat lukemat olivat vajaa kolmannes (27 %) yli 100 uuhien tiloja ja lähes puolet (48 %) alle 50 uuhien tiloja. Pienimpiä alle 20 uuhien tiloja oli eniten Etelä-Karjalassa (21 %), Etelä-Savossa (14 %), Etelä-Pohjanmaalla (14 %) ja Uudellamaalla (14 %). Suurimmat yli 200 uuhien tilat olivat Keski-Pohjanmaalla (26 %), Keski-Suomessa (16 %) ja Lapissa (16 %). Tyypillisin katraskoko kaikilla roduilla oli 50-99 tuotantouuhia.

Koiviston (2002) tutkimuksessa tuotantouuhia oli keskimäärin 41 tilaa kohti. Alle 20 uuhien tiloja oli tuolloin reilu kolmannes, 20-29 uuhien tiloja viidennes, 30-49 uuhien tiloja kuudennes, 50-99 uuhien tiloja kuudennes ja yli 100 uuhien tiloja yksi kymmenestä. Tuotantouuhia lisäävillä uuhia oli keskimäärin 53, lopettavilla 23 uuhia ja uuhimääränsä ennallaan pitävillä ja uuhia vähentävillä keskimäärin 41 uuhia. Tuotosseurantatilojen keskikoko oli noin 60 uuhia ja tarkkailuun kuulumattomien 35 uuhia. (Koivisto 2002, 7.) Katraskoko näyttäisi siis kasvaneen viimeisen kahden kymmenen vuoden aikana.

4.2 Tuotantouuhien rotu

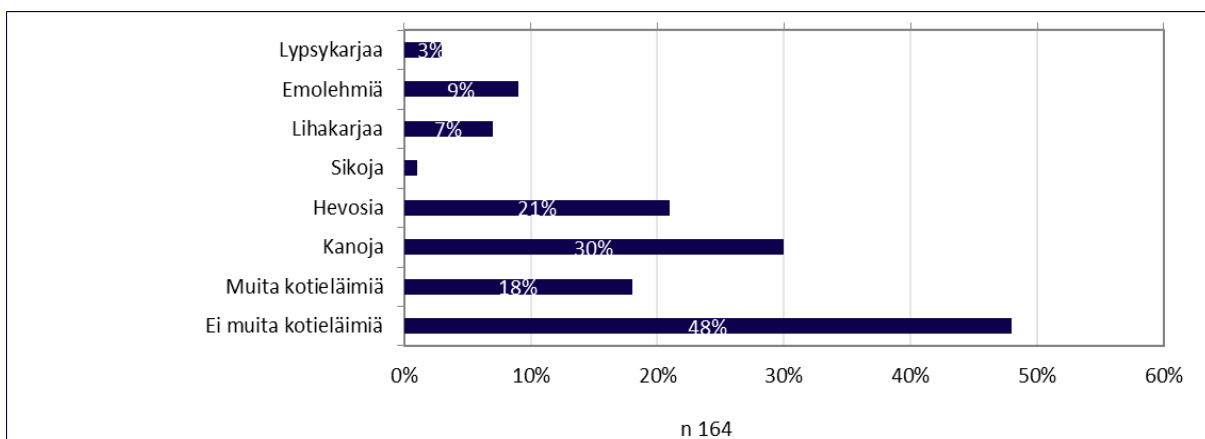
Selvästi yleisin rotu vastaajilla oli suomenlammas. Suomenlampaita oli 66 prosentilla vastaajista. Toiseksi yleisin puhdasrotuinen oli texel, joita oli 30 prosentilla vastaajista. Seuraavaksi yleisimmät rodut olivat kainuunharma (19 %), ahvenanmaanlammas (12%) ja ruotsalainen turkislammasta (11 %). Muut rodut olivat harvinaisempia. Rotujen risteytykset olivat myös yleisiä. Niitä oli 34 prosentilla vastaajista. Risteytyksissä käytettiin vastaajien tiloilla kahta tai useampaa rotua. Avoimeen kenttään saatujen vastausten perusteella yleisin yhdistelmä oli sellainen, jossa oli mukana suomenlammasta ja jotain toista rotua, kuten texel, ruotsalainen turkislammasta, rygja, dorset, suffolk, oxford down tai dorper. Vastaajien lammastrodut esitetty kuvassa 10.

Kuva 10: Vastaajien lammasrodut

4.3 Muut kotieläimet

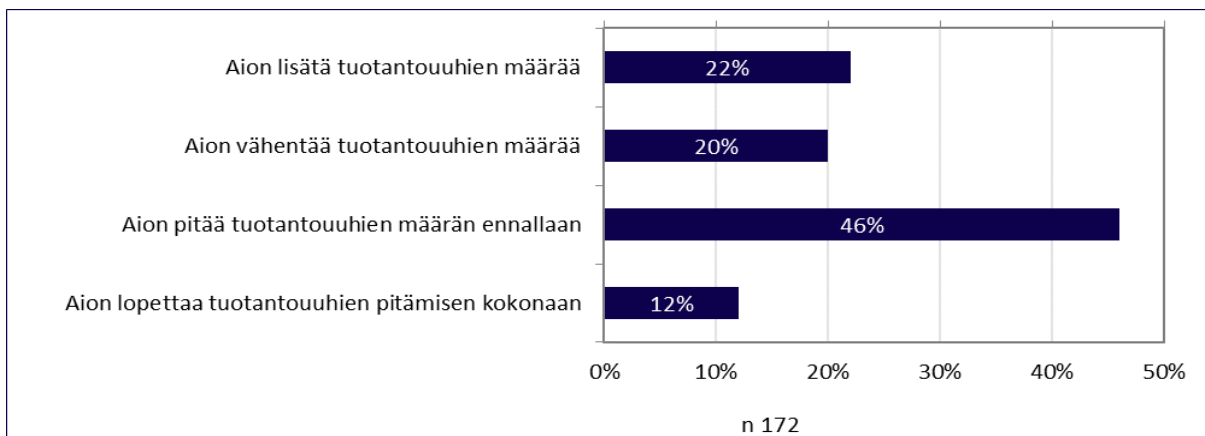
Yleisimmät muut kotieläimet lammastiloilla ovat kanat ja hevoset (kuva 11). Kanoja oli lähes kolmanneksella (30 %) vastaajista ja hevosia viidenneksellä (21 %). Emolehmiä oli noin yhdeksällä prosentilla, lihakarjaa noin seitsemällä prosentilla ja lypsylehmiä kolmella prosentilla vastaajista. Muita kotieläimiä, kuten ankkoja, kaneja, vuohia, koiria ja kissoja oli lähes viidenneksellä (18 %) vastaajista. Avoimeen vastauskenttään ilmoitetut muiden kotieläinten määrät ovat pääasiassa pieniä, mutta osalla vastaajista on merkittävää toimintaa jonkun toisen kotieläinlajin parissa. Noin puolella (48 %) vastaajista ei ole lampaiden lisäksi muita kotieläimiä.

Kuva 11: Vastaajien muut kotieläimet

4.4 Tuotantouuhien määrän kehitys

Lähes puolet (46 %) vastaajista aikoo pitää tilansa tuotantouuhien määrän ennallaan seuraavan viiden vuoden aikana (kuva 12). Reilu viidennes (22 %) aikoo lisätä tuotantouuhien määrää ja viidennes (20 %) aikoo vähentää tuotantouuhien määrää. 12 prosenttia vastaajista aikoo lopettaa tuotantouuhien pidon kokonaan seuraavan viiden vuoden aikana. Avoimeen kenttään annetut vastaukset tuotantouuhien lisäys- ja vähennysmääristä vaihtelivat muutamasta satoihin eläimiin.

Kuva 12: Muutokset vastaajien tuotantouuhimäärässä seuraavan viiden vuoden aikana

Eniten tuotantouuhia lisääviä on 50-99 uuhien (31 %), alle 20 uuhien (29 %) ja 20-49 uuhien (23 %) tilakokoluokissa. Tuotantouuhien määrää vähentäviä on eniten yli 300 uuhien (40 %), 100-149 uuhien (31 %), 150-199 uuhien (31 %) ja 200-249 uuhien (27 %) tilakokoluokissa. Uuhien pidon lopettavia on eniten 50-99 uuhien (16 %) ja 150-199 uuhien (15 %) ja alle 20 uuhien (14 %) tilakokoluokissa.

Tuotantouuhien lisäämistä suunnittelevia tiloja on eniten Etelä-Karjalassa (14 %) ja Etelä-Savossa (14 %). Vähentämistä suunnittelevia tiloja on eniten Keski-Suomessa (17 %), Pirkanmaalla (14 %), Lapissa (11 %) ja Satakunnassa (11 %). Kokonaan tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevia tiloja on eniten Länsi-Suomessa (14 %), Pohjois-Savossa (14 %), Keski-Suomessa (14 %) ja Etelä-Pohjanmaalla (14 %).

Lopettamista suunnittelevat tilat ovat liikevaihdoltaan pieniä. 71 prosentilla lopettamista suunnittelevista liikevaihto on alle 50 000 euroa. Tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevat eniten

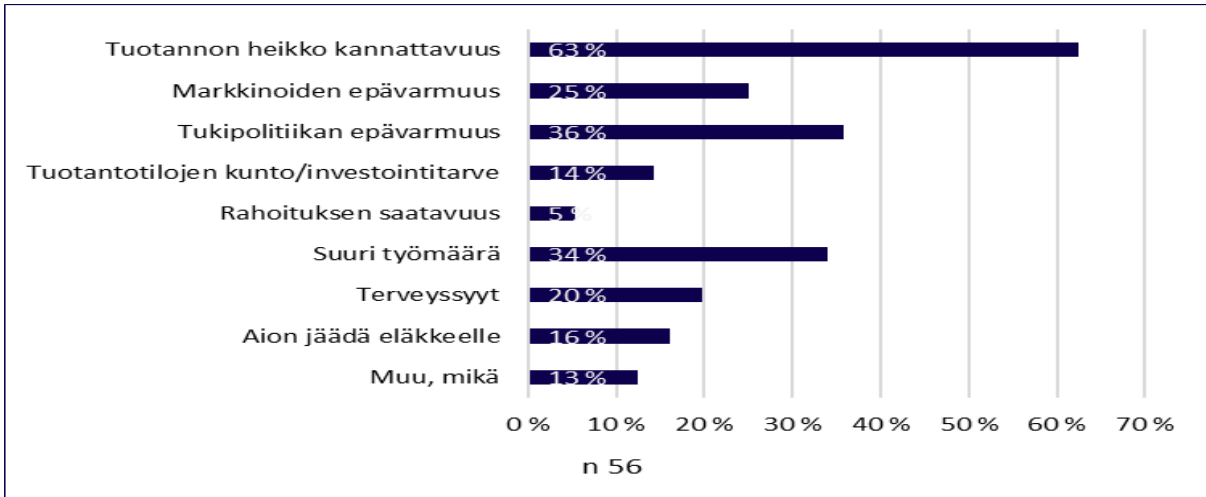
tuoreemmat lampurit. 41 prosenttia alle viisi vuotta lampureina toimineista ja 24 prosenttia 5-9 vuotta lampureina toimineista suunnitteli tuotantouuhimäärän lisäämistä. Tuotantouuhimäärän kehittämisen suunnitelmiin ei vaikuttanut, kuuluiko vastaaja lampaiden tuotosseurantaan vai ei.

Reilu puolet (57 %) lammastalouden kannattavuuden hyväksi kokevista aikoo lisätä tuotantouuhien määrää ja vajaa puolet (43 %) aikoo pitää tuotantouuhimäärän ennallaan. Yksikään lammastuotannon kannattavuuden hyväksi kokevista ei aio lopettaa tuotantouuhien pitoa. Viidennes (20 %) lammastalouden kannattavuuden tyydyttäväksi kokevista aikoo lisätä tuotantouuhien määrää ja reilu puolet (58 %) aikoo pitää tuotantouuhimäärän ennallaan. Noin kolmannes (32 %) lammastalouden kannattavuuden heikoksi kokevista aikoo vähentää tuotantouuhimäärää ja vajaa neljännes (23 %) kannattavuuden heikoksi kokevista aikoo lopettaa tuotantouuhien pidon kokonaan.

Vuonna 2002 uuhimäärän kehittämissuunnitelmat olivat saman suuntaisia. Tuolloin uuhimäärän aikoi pitää ennallaan puolet vastaajista, lisääjiä oli neljännes, vähentäjiä 10 prosenttia ja lopettajia 17 prosenttia. Lisääjiä oli eniten 50-99 uuhien tilakokoluokassa. (Koivisto 2002, 9.)

4.5 Syyt tuotantouuhien määrän vähentämiselle ja uuhien pidon lopettamiselle

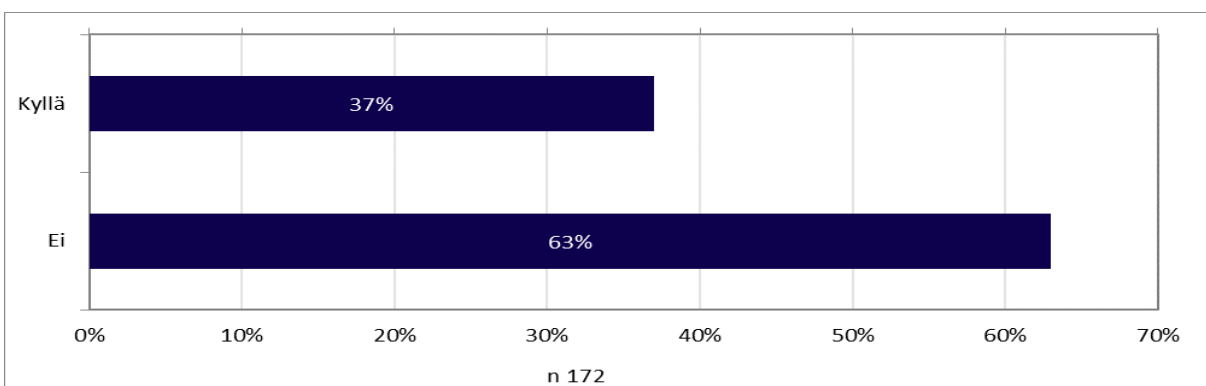
Yleisimmät syyt tuotantouuhien määrän vähentämiseen tai tuotantouuhien pidon lopettamiseen olivat tuotannon heikko kannattavuus, tukipolitiikan epävarmuus ja suuri työmäärä (kuva 13). 63 prosenttia vastaajista, jotka aikovat vähentää uuhimäärää tai lopettaa uuhien pidon kokonaan seuraavan viiden vuoden aikana ilmoittivat syyksi heikon kannattavuuden. Reilu kolmannes (36 %) vastaajista ilmoitti vähentämisen tai lopettamisen syyksi tukipolitiikan epävarmuuden ja reilu kolmannes (34 %) suuren työmäärän. Muita uuhien määrän vähentämisen tai uuhien pidon lopettamisen syitä olivat markkinoiden epävarmuus (25 %), terveydelliset syyt (20 %), eläköityminen (16 %), tuotantotilojen kunto- tai investointitarve (14 %) ja rahoituksen saatavuus (5 %). Muu syy -kohdastaan oli vastattu muun muassa turvallisen laidunalan puute ja suurpedot. Lammastuotannon kannattavuuden tyydyttäväksi kokevat lopettavat uuhien pidon yleisimmin suuren työmäärän, terveyssyiden tai eläkkeelle jäämisen takia. Kannattavuuden välttäväksi tai heikoksi kokevat lopettavat uuhien pidon yleisemmin heikon kannattavuuden, epävarman tukipolitiikan tai markkinoiden epävarmuuden vuoksi.

Kuva 13: Syyt tuotantouuhien pidon lopettamiselle tai tuotantouuhimäärän vähentämiselle

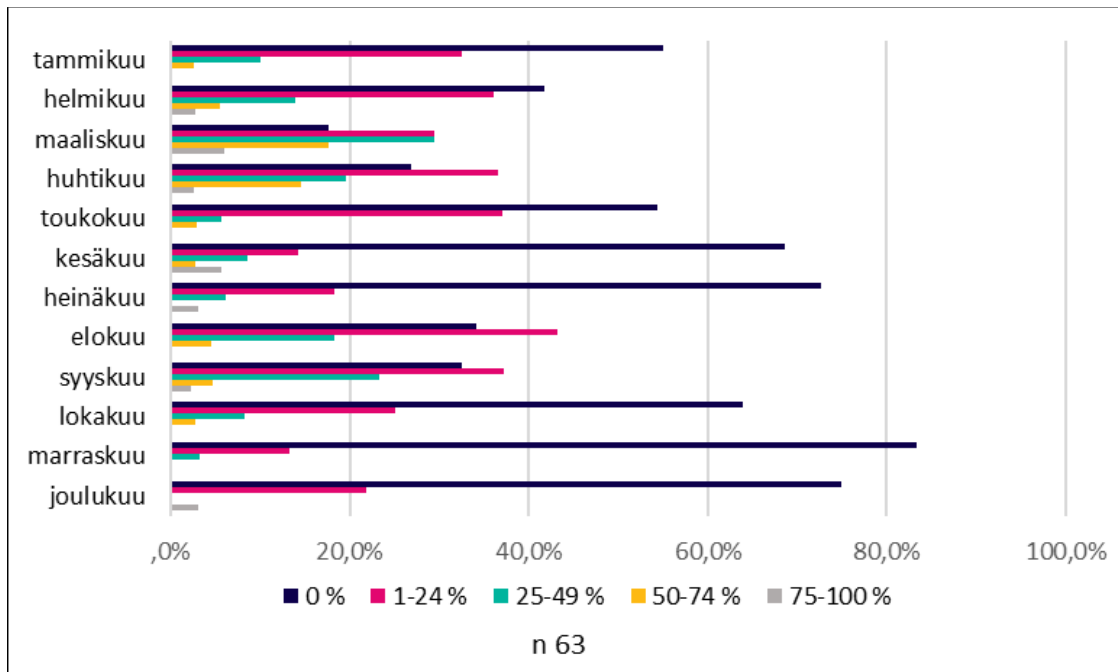
4.6 Ympärivuotinen karitsointi

Reilu kolmannes (37 %) vastaajista kertoi uuhiensa karitsoivan ympärivuotisesti. 63 % vastaajista ei karitsoita uuhiaan ympärivuotisesti (kuva 14). Ympärivuotinen karitsointi yleistyi hieman uuhimäärän noustessa. Noin puolella (49 %) tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevista vastaajista uuhet karitsoivat ympärivuotisesti. Noin kolmella neljästä (72 %) tuotantouuhimääränsä ennallaan säilyttävästä vastaajasta uuhet eivät karitsoi ympärivuotisesti. Tuotosseurantaan kuuluvat karitsoivat uuhiaan vain hieman useammin ympärivuotisesti, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat.

Kuva 14: Uuhien ympärivuotinen karitsointi käytössä

Selvästi yleisimmät karitsointikuukaudet ovat maaliskuu ja huhtikuu ja kolmanneksi yleisin syyskuu. Harvinaisimmat karitsointikuukaudet ovat marraskuu ja joulukuu ja kesä-heinäkuu (kuva 15).

Kuva 15: Uuhien karitsointien jakaantuminen ympärivuotisesti karitsoittavilla tiloilla

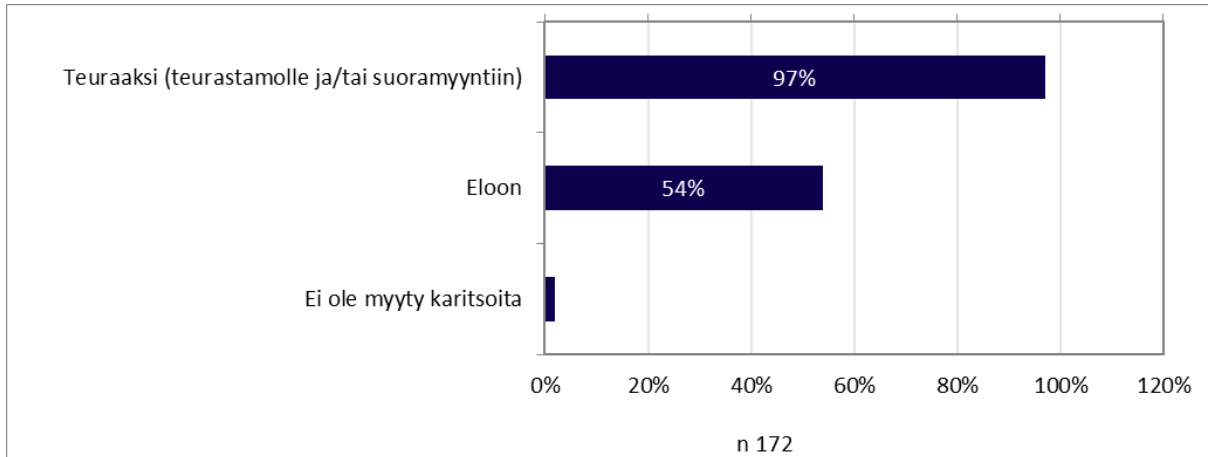
5 Teuraskaritsoita koskevat kysymykset

Teuraskaritsoita koskevassa osiossa selvitettiin, ovatko vastaajat viimeisen vuoden aikana myyneet karitsoita teuraaksi tai eloon ja paljonko karitsoita on myyty. Vastaajilta kysyttiin, punnitaanko karitsoita ennen teuraaksi laittoa, käytetäänkö punnituksissa digitaalisia punnitusjärjestelmiä, millaista teuraspainoa vastaajat tavoittelevat, ja onko vastaajilla ollut teuraiden lihan laatuun liittyviä haasteita. Lisäksi selvitettiin, ovatko vastaajat kokeneet haasteita teuraiden markkinoinnissa, millaisia teurashintoja vastaajat ovat viimeisen vuoden aikana saaneet ja ovatko he olleet tyytyväisiä saamiinsa hintoihin.

5.1 Karitsoiden myynti

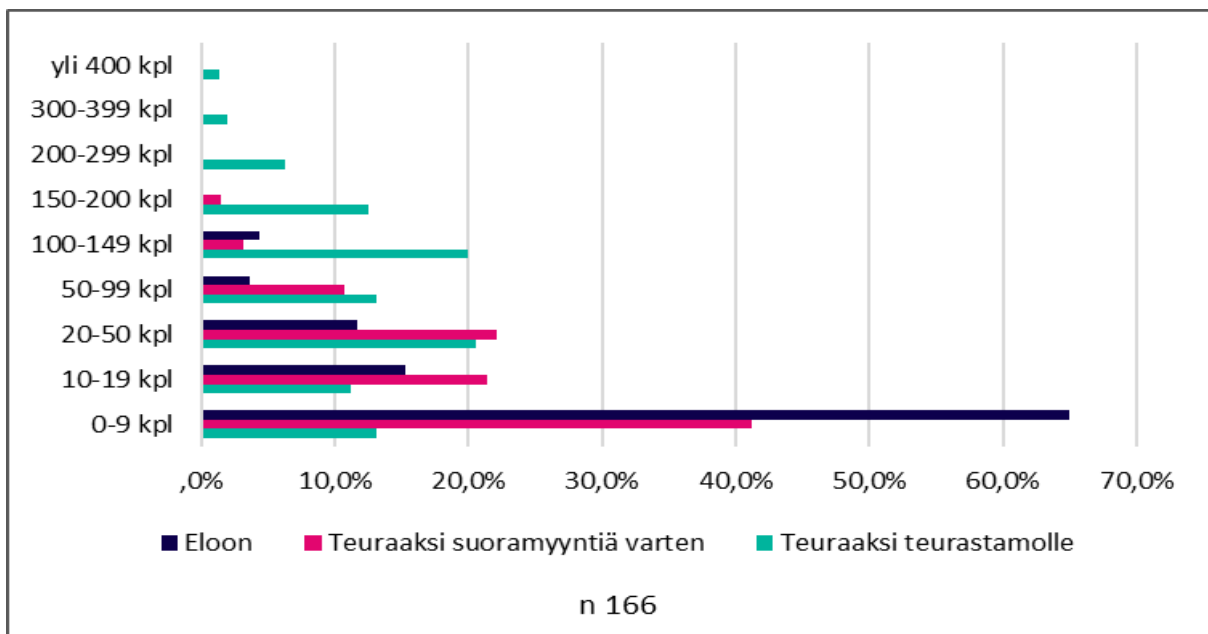
Lähes kaikki (97 %) vastaajat olivat myyneet viimeisen vuoden aikana karitsoita teuraaksi ja yli puolet (54 %) vastaajista oli myynyt karitsoita eloon (kuva 16). Karitsoita myymättömiä vastaajia

löytyy ainoastaan alle 20 uuden tilakokoluokasta. Kaikki (100 %) tuotosseurantaan kuuluvat vastaajat olivat myyneet karitsoita teuraaksi ja 65 % tuotosseurantaan kuuluvista oli myynyt karitsoita myös eloon.

Kuva 16: Karitsoiden myynnit vastaajien tilalta

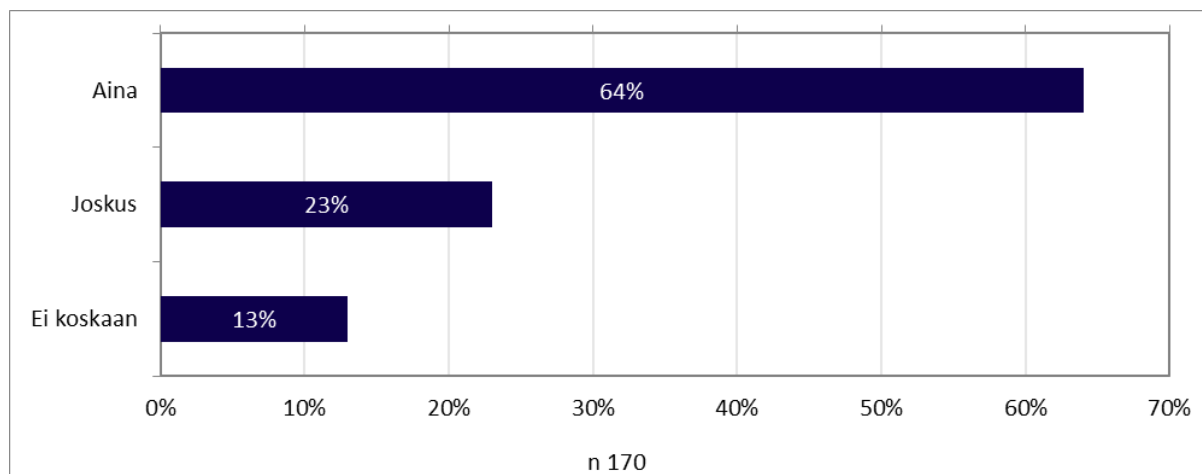
Myytyjen karitsoiden määrä kasvaa selvästi tilakoon kasvaessa. Teurastamolle, suoramyyntiin ja eloon myytyjen karitsoiden määrät esitetty kuvassa 17.

Kuva 17: Myytyjen karitsoiden määrä

5.2 Karitsoiden punnitseminen ennen teurastusta ja teuraspainotavoite

Noin kaksi kolmasosaa (64 %) vastaajista punnitsee karitsat aina ennen teuraaksi laittoa, vajaa neljännes (23 %) punnitsee karitsat joskus ja 13 prosenttia vastaajista ei punnitse karitsoita koskaan ennen teuraaksi laittoa (kuva 18).

Kuva 18: Karitsoiden punnitseminen ennen teuraaksi laittoa

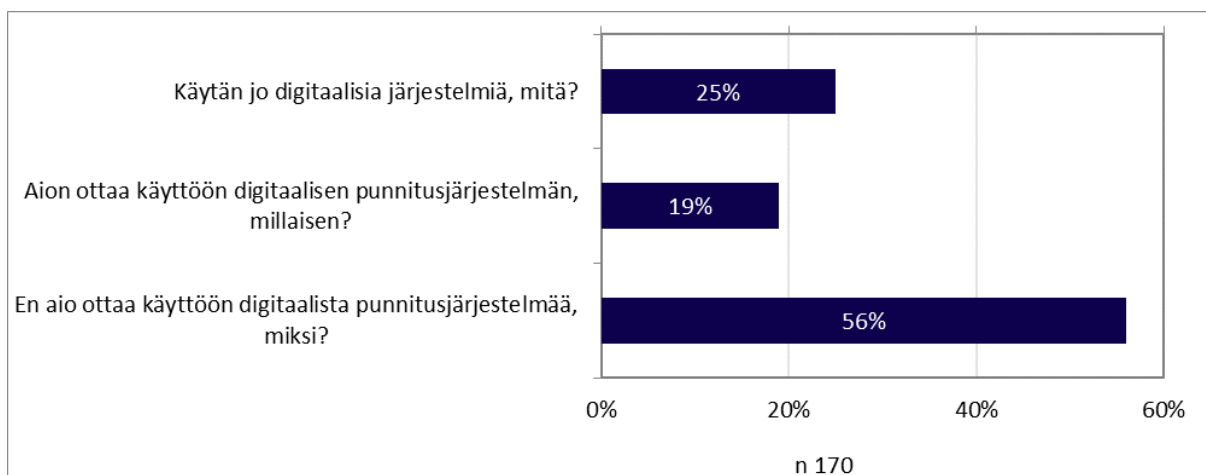
Karitsoiden punnitseminen lisääntyy tuotantouuhimäärän kasvaessa. Eniten karitsoita koskaan punnitsemattomia vastaajia oli alle 50 uuhien tilakokoluokissa. Yli 300 tuotantouuhen katraissa karitsat punnitaan aina ennen teuraaksi laittoa. Tuotosseurantaan kuuluvat punnitsevat karitsoita aktiivisemmin, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat. 78 prosenttia tuotosseurantaan kuuluvista punnitsee karitsat aina ennen teuraaksi laittoa, kun tuotosseurantaan kuulumattomista tämän tekee aina 45 prosenttia vastaajista. 16 prosenttia tuotosseurantaan kuuluvista punnitsee karitsoita joskus ennen teuraaksi laittoa. Tuotosseurantaan kuulumattomista näin toimii 32 prosenttia. Tuotosseurantaan kuuluvista kuusi prosenttia ei punnitse karitsoita koskaan ennen teuraaksi laittoa. Tuotosseurantaan kuulumattomista 23 prosenttia ei punnitse karitsoita koskaan ennen teuraaksi laittoa.

Punnitusaktiivisuus on kasvanut selvästi kahdessa kymmenessä vuodessa. Koiviston (2002) tutkimuksessa kolmannes vastaajista ilmoitti punnitsevänsä lampaat aina ennen teuraaksi laittoa, kolmannes joskus ja kolmannes ei koskaan. 61 prosenttia tarkkailuun kuuluvista tiloista punnitsi aina ja 22 prosenttia joskus. Koivistokin totesi punnitseminen lisääntyvän katraskoon kasvaessa. (Koivisto 2002, 13.)

Keskiarvona laskettuna vastaajat tavoittelevat alimmillaan noin 18 kg teuraspainoa, keskimäärin lähes 21 kg teuraspainoa ja ylimmillään 24 kg teuraspainoa. Tuotosseurantaan kuulumisen ei vaikuttanut teuraspainotavoitteisiin. Teuraspaino ei ollut kaikille vastaajille tuttu käsite. Vastauksista on tulosten käsittelyvaiheessa poistettu elopainot ja laskettu keskiarvot jäljelle jääneiden teuraspainotavoitteiden perusteella. Teuraspainotavoitteet ovat nousseet kahdessa kymmenessä vuodessa jonkin verran erityisesti alempien ja keskimääräisten painojen suhteen. Koiviston (2002) tutkimuksessa tavoitteet olivat alimmillaan 15,6 kg, keskimäärin 19,4 kg ja ylimmillään 23,5 kg (Koivisto 2002, 13).

5.3 Digitaalisten punnitusjärjestelmien käyttö

Neljännes (25 %) vastaajista käyttää digitaalisia punnitusjärjestelmiä (kuva 19). Digitaalinen punnitusjärjestelmä on useimmin käytössä yli 100 uuhien tiloilla ja tuotosseurantaan kuuluvilla tiloilla. Yleisimmin käytössä on digitaalinen vaaka, osalla vastaajista myös elektroniset korvamerkit ja niihin sopiva lukija.

Kuva 19: Digitaalisten punnitusjärjestelmien käyttö

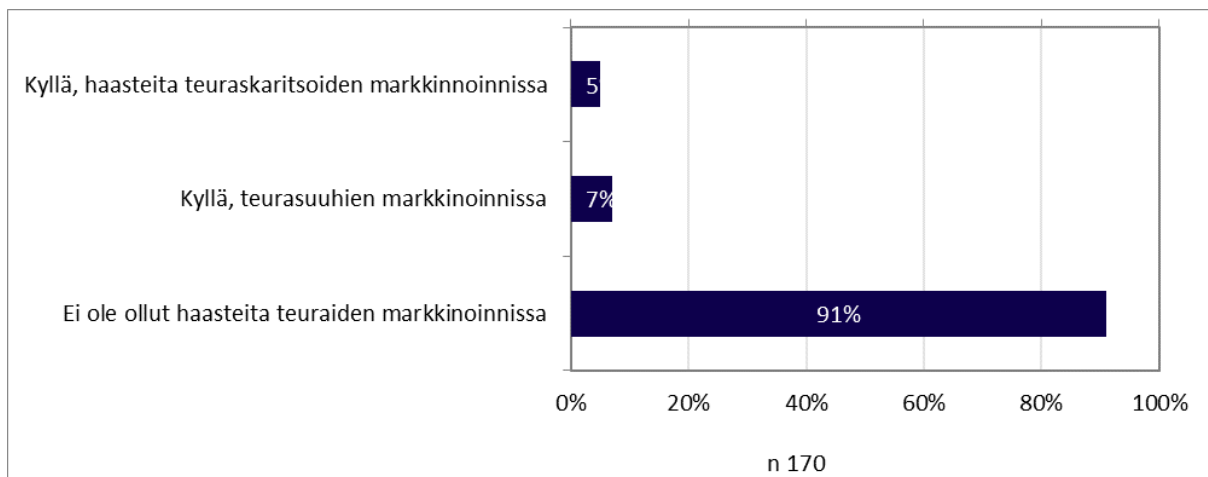
Noin viidennes (19 %) vastaajista suunnittelee digitaalisen punnitusjärjestelmän käyttöönottoa. Järjestelmän käyttöönottoa suunnittelevia oli kaikissa tilakokoluokissa. 42 prosenttia tuotantouuhimäärän lisäämistä suunnittelevista vastaajista aikoo ottaa tulevaisuudessa käyttöön digitaalisen punnitusjärjestelmän. Yleisimmin suunnitelmissa on hankkia digitaalinen vaaka, osa harkitsee

myös e-merkkien käyttöönottoa. Vajaa puolet (43 %) lammastalouden kannattavuuden hyväksi kokevista ja vajaa viidennes (18 %) kannattavuuden tyydyttäväksi kokevista oli kiinnostunut digitaalisen punnitusjärjestelmän hankkimisesta.

Yli puolet (56 %) vastaajista ilmoitti, ettei aio ottaa käyttöön digitaalista punnitusjärjestelmää. Näin vastanneita oli myös kaikissa tilakokoluokissa. 68 prosenttia tuotantouuhien vähentämistä suunnittelevista vastaajista ja 81 prosenttia tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevista vastaajista ei aio ottaa käyttöön digitaalista punnitusjärjestelmää. Noin puolet (52 %) lammastalouden kannattavuuden välttäväksi kokevista ja kaksi kolmasosaa (66 %) kannattavuuden heikoksi kokevista ei aio ottaa käyttöön digitaalista punnitusjärjestelmää. Yleisimmät syyt tähän ovat järjestelmien kalliina pidetty hinta, pieni katras tai järjestelmää ei koeta tarpeelliseksi.

5.4 Haasteet teuraiden markkinoinnissa

Suurin osa (91 %) vastaajista koki, että teuraiden markkinoinnissa ei ole ollut haasteita (kuva 20). Pienellä osalla vastaajista oli ollut haasteita teurasuuhien ja -karitsoiden markkinoinnissa.

Kuva 20: Haasteet teuraiden markkinoinnissa

Teurasuuhien markkinoinnissa oli ollut eniten haasteita alle 20 uuhien tilakokoluokassa (21 %) ja teuraskaritsoiden markkinoinnissa haasteita oli ollut eniten tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevilla (19 %). Eniten haasteita teuraiden markkinoinnissa oli ollut Etelä-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Satakunnassa. Lammastuotannon kannattavuuden hyväksi tai tyydyttäväksi koke-

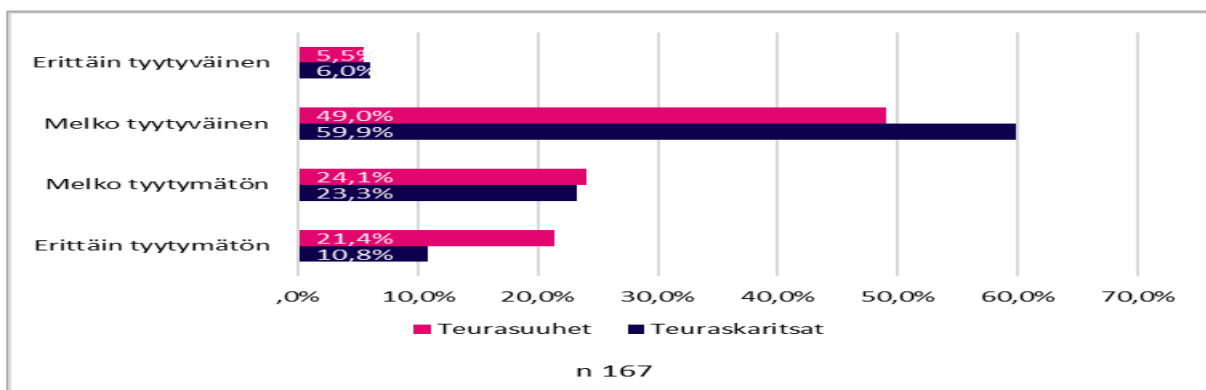
neilla ei ole ollut haasteita teuraiden markkinoinnissa. 16 prosentilla kannattavuuden heikoksi kokeneista ja kahdeksalla prosentilla kannattavuuden välttäväksi kokeneista oli ollut haasteita teurasuuhien markkinoinnissa. 11 prosentilla kannattavuuden heikoksi kokeneista ja kolmella prosentilla kannattavuuden välttäväksi kokeneista oli ollut haasteita teuraskaritsoiden markkinoinnissa.

Haasteet teuraiden markkinoinnissa ovat vähentyneet merkittävästi kahdessa kymmenessä vuodessa. Koiviston (2002) tutkimuksessa 39 prosenttia vastaajista ilmoitti teurasuuhien markkinoinnissa olleen ongelmia ja 23 prosentilla oli ollut ongelmia teuraskaritsoiden markkinoinnissa. Tuoloin ongelmia oli ollut erityisesti Kaakkois-Suomessa ja lopettavilla tiloilla. (Koivisto 2002, 12.)

5.5 Tyytyväisyys teurashintoihin

Vastaajien teuraskaritsoista saama hinta vaihteli pääasiassa 2 - 6,50 €/kg välillä. Teurasuuhista saatu hinta vaihteli noin 1,50 - 3,50 €/kg välillä. Hinnat oli ilmoitettu niin erilaisilla mitta-asteikoilla, että niistä ei laskettu keskiarvoja. Osa oli ilmoittanut kilohinnan, osa koko ruhon hinnan tai hintojen vaihteluvälin.

Suuri osa vastaajista oli tyytyväisiä teuraista saamiinsa hintoihin (kuva 21). Kaksi kolmasosaa (66 %) vastaajista oli erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä teuraskaritsoista saamiinsa hintoihin ja reilu puolet (55 %) oli erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä teurasuuhista saamiinsa hintoihin. Vajaa neljännes (23 %) vastaajista oli melko tyytymättömiä ja kymmenesosa (11 %) erittäin tyytymättömiä teuraskaritsoista saamiinsa hintoihin. Vajaa neljännes (24 %) vastaajista oli melko tyytymättömiä ja reilu viidennes (21 %) erittäin tyytymättömiä teurasuuhista saamiinsa hintoihin.

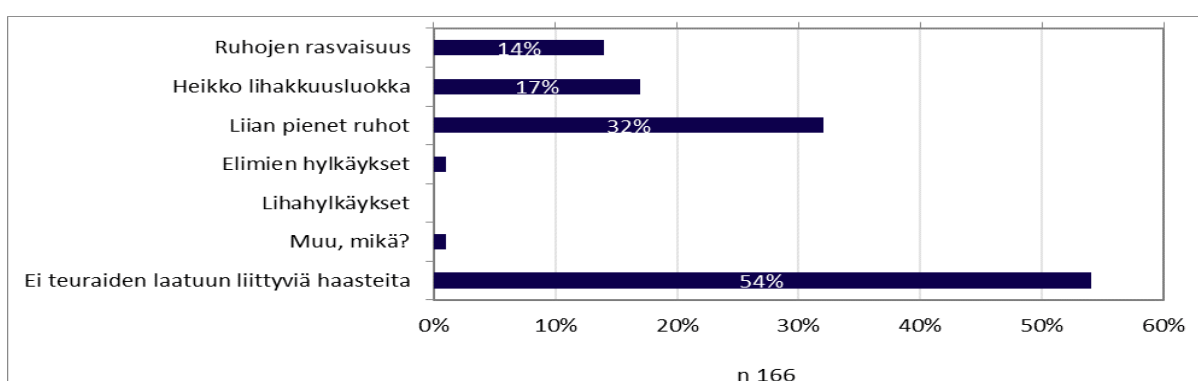
Kuva 21: Tyytyväisyys teuraista saatuihin hintoihin

Vastaajat, joilla oli 200-300 uuhua olivat muita tyytyväisempiä teuraskaritsoista saamiinsa hintoihin. Tuotosseurantaan kuuluvat olivat hieman tyytyväisempiä saamiinsa teurashintoihin, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat. Tyytymättömyys teuraista saatuihin hintoihin oli jonkin verran yleisempää niillä vastaajilla, jotka kokivat lammastalouden kannattavuuden heikoksi tai välttäväksi. Ehkä hieman yllättäen kolmasosa lammastalouden kannattavuuden hyväksi kokeneista oli erittäin tyytymättömiä sekä teuraskaritsoista että teurasuuhista saamiinsa hintoihin.

Tyytyväisyys teurashintoihin on lisääntynyt. Vuonna 2002 erittäin tai melko tyytyväinen saamiinsa hintoihin oli kolmannes, melko tyytymätön neljännes ja erittäin tyytymätön neljännes vastaajista. Tyytyväisyys oli tuolloin yleisempää isoilla tiloilla ja tuotosseurantaan kuuluvilla tiloilla. (Koivisto 2002, 13.)

5.6 Haasteet teurasruhojen laadussa

Yleisimmät haasteet teurasruhojen laadussa liittyivät ruhojen kokoon. Noin kolmanneksella (32 %) vastaajista oli ollut haasteena pienet ruhot, vajaalla viidenneksellä (17 %) heikko lihakuusluokka, 14 prosentilla haasteena olivat rasvaiset ruhot. 54 prosentilla vastaajista ei ole ollut teuraiden laatuun liittyviä haasteita (kuva 22). Haasteet ruhojen laadussa olivat harvinaisempia yli 200 uuhun tiloilla ja tuotosseurantaan kuuluvilla. Teuraslaadun haasteet olivat hieman yleisempiä lammastalouden kannattavuuden heikoksi tai välttäväksi kokevilla.

Kuva 22: Haasteet teurasruhojen laadussa

Koiviston (2002) tutkimuksessa teuraslaatuun liittyviä ongelmia kysyttiin tästä tutkimuksesta poiketen vain niiltä, jotka eivät olleet olleet tyytyväisiä saamiinsa teurashintoihin. Näistä vastaajista 9

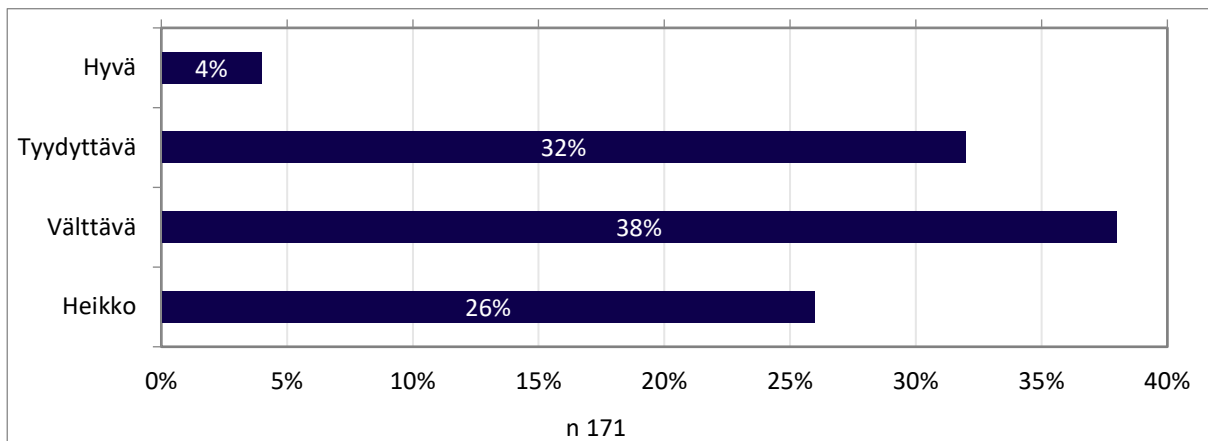
prosenttia oli mieltänyt lihan laadun ongelmaksi. Laatuongelmien syinä mainittiin tuolloin rasvaisuus, lihakuus ja paino. (Koivisto 2022, 14.)

6 Taloutta koskevat kysymykset

Lammastilojen taloutta selvittävässä osiossa kysyttiin, millaiseksi vastaajat kokevat lammastalouden kannattavuuden ja kuinka tyytyväisiä vastaajat ovat lammastukiin, mitkä asiat vaikuttavat tai voisivat vaikuttaa positiivisesti vastaajien tilan talouteen, millaisia kehittämis- ja investointikohteita vastaajien tiloilla on ja mitkä asiat haittaavat lammastuotannon laajentamista vastaajien tilalla. Vastaajilta kysyttiin myös, mikä on heidän mielestään lammasalan suurin ongelma.

6.1 Lammastalouden kannattavuus

38 prosenttia vastaajista koki lammastalouden kannattavuuden välttäväksi, 32 prosenttia tyydyttäväksi ja 26 prosenttia heikoksi (kuva 23). Vain neljäprosenttia vastaajista koki lammastalouden kannattavuuden hyväksi.

Kuva 23: Vastaajien kokemus lammastalouden kannattavuudesta

Tuloksissa ei ollut erityisen suurta vaihtelua tilakokoluokkien välillä. Ainoat poikkeukset olivat isommissa tilakokoluokissa. 250-299 uhen tilakokoluokassa kannattavuus koettiin jonkun verran muita kokoluokkia paremmaksi. Kolmannes (33 %) tämän tilakokoluokan vastaajista piti lammastalouden kannattavuutta hyvänä, kolmannes (33 %) tyydyttävänä ja kolmannes (33 %) välttävänä. Yli

300 uuhien tiloilla kannattavuus koettiin muita kokoluokkia heikommaksi. 60 % tämän tilakokoluokan vastaajista piti lammastalouden kannattavuutta välttävänä ja 40 % heikkona.

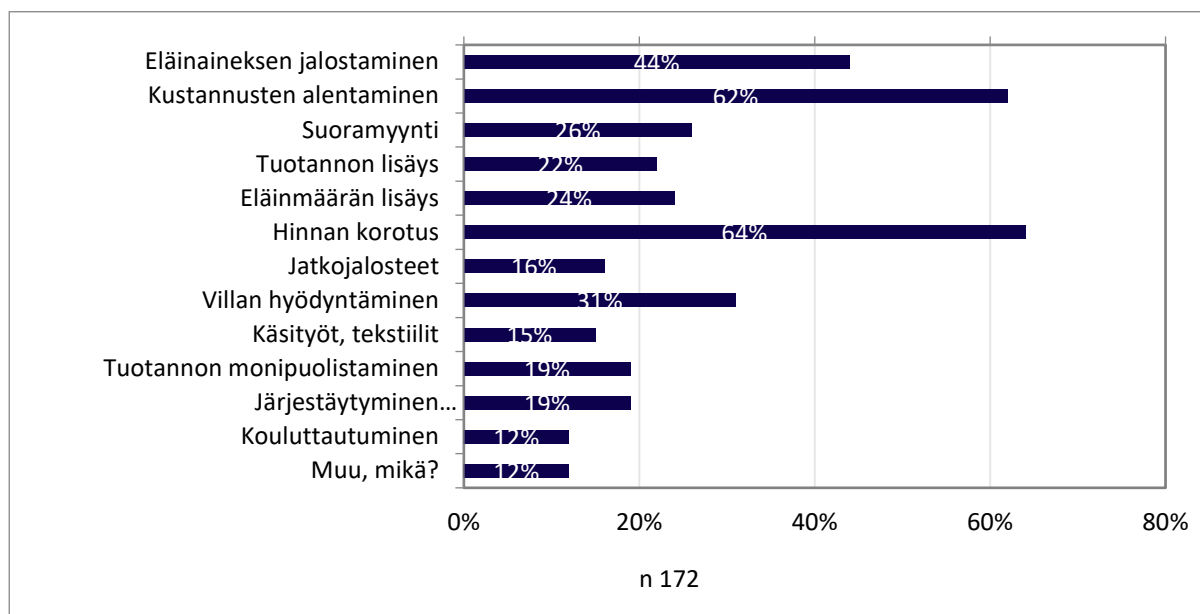
Tuotantouuhien pidon lopettamista ja tuotantouuhien määrän vähentämistä suunnittelevat vastaajat kokevat lammastalouden kannattavuuden muita heikommaksi. Puolet (48 %) lopettamista suunnittelevista ja 40 prosenttia tuotantouuhien määrän vähentävistä suunnittelevista koki lammastalouden kannattavuuden heikoksi. 34 prosenttia tuotantoa vähentävistä ja 38 prosenttia lopettavista koki kannattavuuden välttäväksi. Yksikään lopettamista tai tuotantouuhien määrän vähentämistä suunnittelevista vastaajista ei kokenut lammastalouden kannattavuutta hyväksi.

Tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevista vastaajista 11 prosenttia koki lammastalouden kannattavuuden hyväksi ja 30 prosenttia tyydyttäväksi. Tuotosseurantaan kuuluvat kokivat lammastalouden kannattavuuden hieman paremmaksi, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat.

Aiempaan kahdenkymmenen vuoden takaiseen Koiviston (2002) tutkimukseen verrattuna arviot ovat hieman parantuneet tämänhetkisen yleisen taloustilanteen haasteista huolimatta. Tuolloin lammastalouden kannattavuutta piti hyvänä 2 prosenttia vastaajista, tyydyttävänä neljännes, välttävänä kolmannes ja heikkona kolmannes vastaajista. (Koivisto 2022, 15.)

6.2 Kannattavuuteen positiivisesti vaikuttavat tekijät

Reilusti yli puolet vastaajista piti tärkeimpinä tilan kannattavuuteen positiivisesti vaikuttavina tekijöinä tuotteesta saatavan hinnan korotusta (64 %) ja tuotantokustannusten alentamista (62 %) (kuva 24). Kannattavuuteen positiivisesti vaikuttaviksi tekijöiksi koetaan myös eläinaineksen jalostaminen (44 %), villan hyödyntäminen (31 %), suoramyynti (26 %), eläinmäärän- (24 %) ja tuotannon lisäys (22 %), tuotannon monipuolistaminen (19 %), tuottajaorganisaatioon järjestäytyminen (19 %), jatkojalosteiden tuottaminen (16 %), käsitöiden ja/tai tekstiilien tuottaminen (15 %) sekä kouluttautuminen (12 %). Vastausvaihtoehdon ”muu, mikä” avoimeen tekstikenttään annettuja vastauksia olivat muun muassa rodun vaihtaminen, eläinten vuokraaminen maisemanhoitoon, pinta-alan lisääminen, kannattamattomista toiminnoista luopuminen ja satunnainen työskentely tilan ulkopuolella. ”Muu, mikä” kohtaan vastanneet toivoivat myös parempia tukia maisemanhoitoon/luonnonlaitumille sekä kotiteurastuksen sallimista.

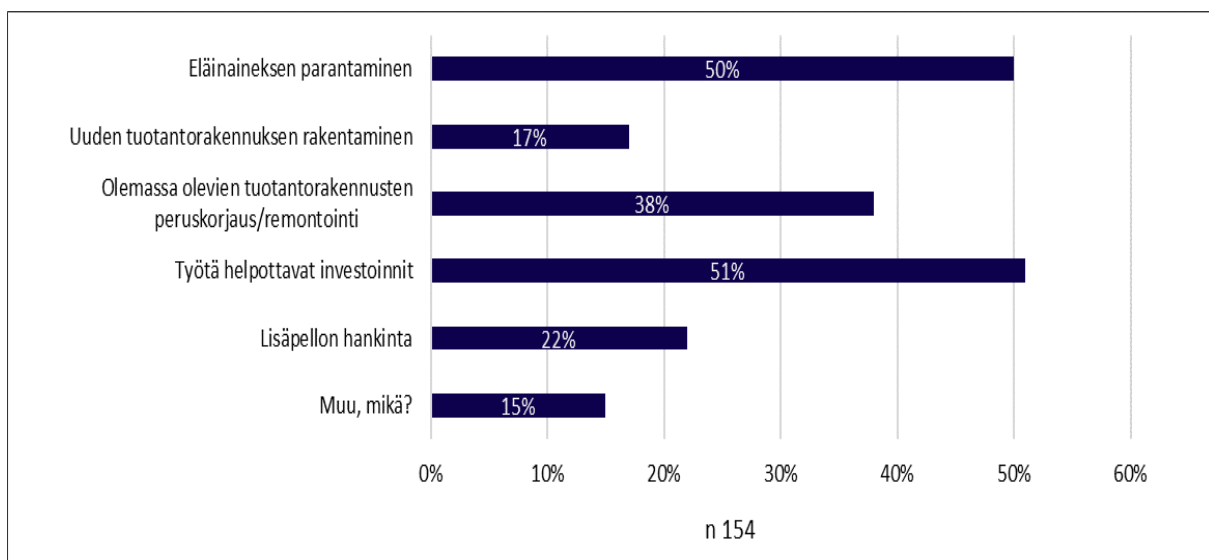
Kuva 24: Vastaajien kokemus kannattavuuteen positiivisesti vaikuttavista tekijöistä

Kustannusten alentaminen ja hinnan korotus koettiin tärkeimmiksi kannattavuuteen vaikuttaviksi seikoiksi kaikissa tilakokoluokissa, samoin eläinaineksen jalostaminen. Suoramyynti ja villan hyödyntäminen ja -jatkojalostus käsityötuotteiksi koettiin kannattavuutta parantaviksi seikoiksi alle 200 uuhien tilakokoluokissa. 200-300 uuhien tilakokoluokissa tuotannon lisääminen koettiin tilan kannattavuutta parantavaksi asiaksi muita tilakokoluokkia useammin. Tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevista 43 prosenttia kokee tuotannon lisäyksen ja 73 prosenttia eläinmäärän lisäyksen parantavan toiminnan kannattavuutta. Tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevista 81 prosenttia kokee, että hinnan korotus parantaisi tilan kannattavuutta. Tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevat ja tuotantonsa ennallaan pitävät kokevat tuotantouuhien pidon vähentämistä ja lopettamista suunnittelevia useammin kouluttautumisen parantavan tilan kannattavuutta. Lammastalouden kannattavuuden hyväksi kokevat pitivät tuotannon ja eläinmäärän lisäämistä, suoramyyntiä sekä villan hyödyntämistä ja käsityöitä tilan kannattavuutta parantavina tekijöinä selvästi muita useammin.

Kustannusten alentaminen ja hinnan korotus korostuvat merkittävästi verrattuna edelliseen Koiviston 2000-luvun alussa tekemään tutkimukseen. Tuolloin kustannusten alentamisen positiivisiin kannattavuusvaikutuksiin uskoi vajaa kolmannes vastaajista ja hinnan korotuksen positiivisiin vaikutuksiin vajaa viidennes. (Koivisto 2002, 15.)

6.3 Kehittämis- ja investointikohteet

Vastaajien tiloilla oli seuraavanlaisia kehittämis- ja investointikohteita: työtä helpottavat investoinnit (51 %), eläinaineksen parantaminen (50 %), olemassa olevien tuotantorakennusten parantaminen (38 %), lisäpellon hankinta (22 %) ja uuden tuotantorakennuksen rakentaminen (17 %) (kuva 25). Muita ”Muu, mikä” -kohdassa mainittuja kehittämis- ja investointitarpeita olivat muun muassa tuotantoon liittyvien koneiden ja laitteiden parantaminen (peltotyökoneet, villan jatkojalostuksen koneet, automatiikka), petoaidat, aurinkoenergia, työvoima ja toiminnan laajentaminen. Moni oli vastannut ”Muu, mikä” -kohtaan, että ei investoi lainkaan.

Kuva 25: Vastaajien kehittämis- ja investointikohteet

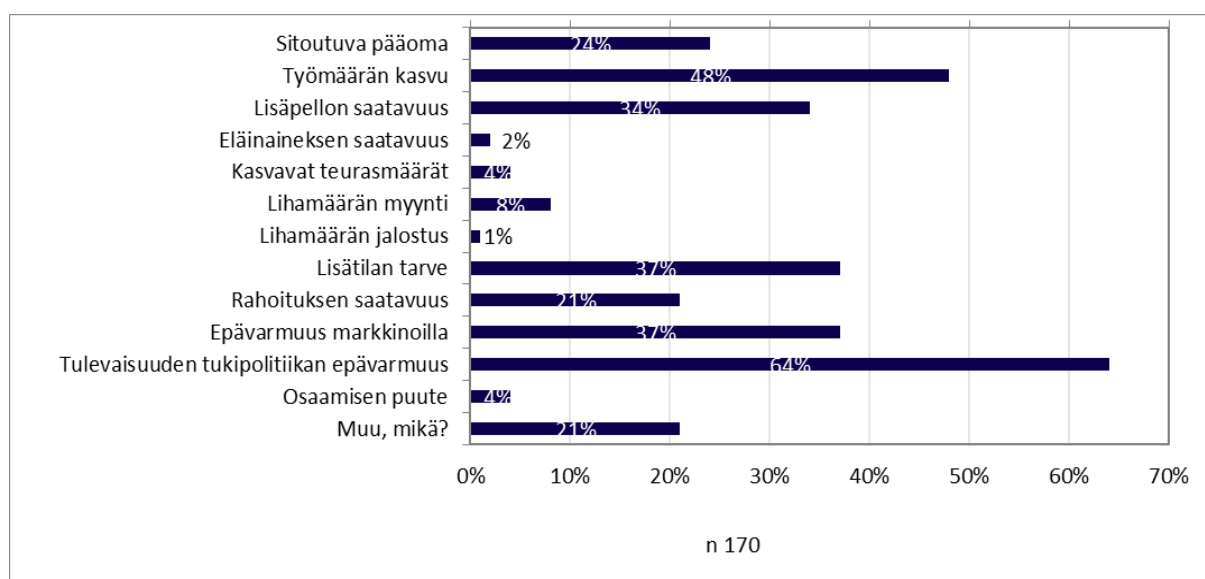
Työtä helpottavien investointien tarvetta oli kaikilla tilakokoluokilla, samoin olemassa olevien tuotantorakennusten parantamistarvetta. Lisäpellon hankintatarve painottui enemmän pienempiin alle 50 uuhien ja suurempiin yli 250 uuhien tilakokoluokkiin. Uuden tuotantorakennuksen rakentamistarve oli useammin yli 250 uuhien tilakokoluokissa. Noin puolet alle 250 uuhien tilakokoluokissa kertoi investointitarpeesta eläinaineksen kehittämiseen. Tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevilla vastaajilla yleisimmät kehittämis-/investointikohteet ovat eläinaineksen parantaminen (57 %), olemassa olevien tuotantorakennusten korjaaminen (59 %), työtä helpottavat investoinnit (49 %), uuden tuotantorakennuksen rakentaminen (43 %) ja lisäpellon hankinta (32 %). Tuotantouuhien määrän vähentämistä suunnittelevilla vastaajilla yleisimpiä kehittämis-/investointikohteita

ovat eläinaineksen parantaminen (55 %) ja työtä helpottavat investoinnit (45 %). Tuotantouhimmääränsä ennallaan pitävillä vastaajilla kehittämis- ja investointikohteita ovat työtä helpottavat investoinnit (55 %) ja eläinaineksen parantaminen (51 %).

Kaksikymmentä vuotta sitten kehittämiskohteita olivat rakennusten parantaminen, suoramyynnin lisääminen ja eläinaineksen parantaminen (Koivisto 2002, 15).

6.4 Lammastuotannon laajentamista haittaavat ongelmat

Lammastuotannon laajentamista vastaajien tiloilla haittaavat monet ongelmat (kuva 26). Reilusti yli puolet (64 %) vastaajista koki, että tulevaisuuden tukipolitiikan epävarmuus haittaa lammastuotannon laajentamista ja noin puolet (48 %) vastaajista piti työmäärän kasvua tuotannon laajentamista haittaavana tekijänä. Markkinoiden epävarmuus haittaa tuotannon laajentamista reilulla kolmanneksella (37 %) ja lisätilan tarve reilulla kolmanneksella (37 %) vastaajista. Noin neljäsosa (24 %) vastaajista piti tuotantoon sitoutuvaa pääomaa ja viidesosa (21 %) rahoituksen saatavuutta laajentamista haittaavina tekijöinä. Muita harvemmin mainittuja tuotannon laajentamista haittaavia tekijöitä ovat lihamäärän myynti (8 %), kasvavat teurasmäärät (4 %), osaamisen puute (4 %), eläinaineksen saatavuus (2 %) ja lihamäärän jalostus (1 %). ”Muu, mikä” -kohtaan annettuja vastauksia olivat muun muassa byrokratia, nousevat tuotantokustannukset, pedot, oma jaksaminen, terveys ja ikä sekä työvoiman ja lomittajan puute.

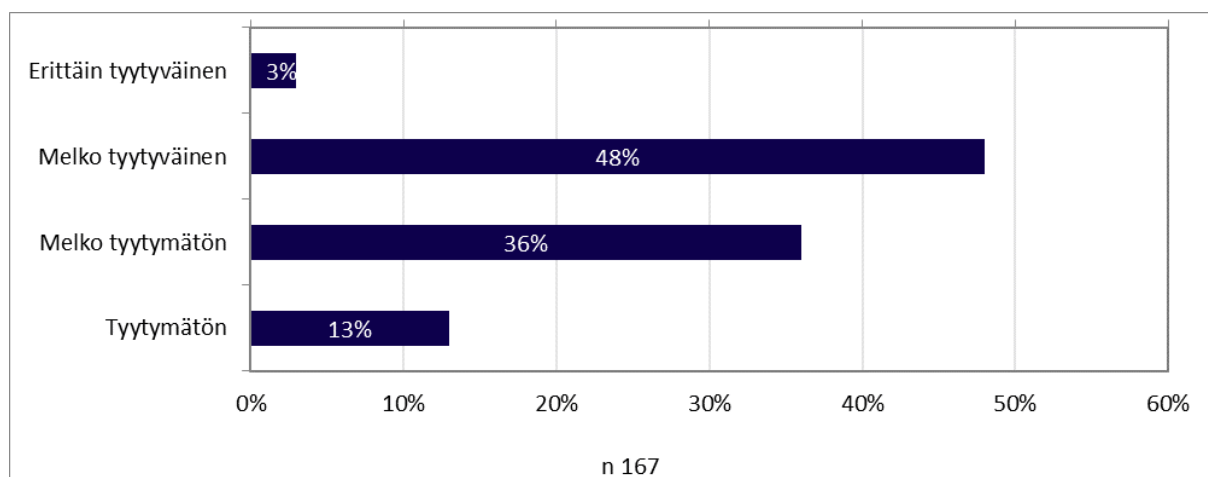
Kuva 26: Vastaajien lammastuotannon laajentamista haittaavat ongelmat

Mitä suurempi tila, sitä enemmän tulevaisuuden tukipolitiikan epävarmuuden koettiin hankaloittavan lammastuotannon laajentamista. Työmäärän kasvu koettiin laajentamista haittaavaksi tekijäksi kaikissa tilakokoluokissa, samoin markkinoiden epävarmuus ja lisätilan tarve. Sitoutuvan pääoman määrä koettiin tuotannonlaajentamista haittaavaksi tekijäksi erityisesti isommilla, yli 200 uuhien tiloilla. Lisäpellon saatavuuden koettiin rajoittavan lammastuotannon laajentamista erityisesti Etelä-Karjalassa.

Kaksikymmentä vuotta sitten suurimmat tuotannon laajentamista haittaavat haasteet olivat sitoutuva pääoma (42 %), työmäärän kasvu (37 %), lisäpellon saatavuus (20 %), kasvava teurastus (19 %), lihamäärän jalostus (6 %) ja eläinaineksen saatavuus (4 %) (Koivisto 2022, 16).

6.5 Tyytyväisyys lammastukiin

Lähes puolet (48 %) vastaajista oli melko tyytyväisiä, reilu kolmannes (36 %) melko tyytymättömiä ja 13 prosenttia tyytymättömiä lammastukiin. Vain kolme prosenttia vastaajista oli erittäin tyytyväisiä lammastukiin (kuva 27).

Kuva 27: Vastaajien tyytyväisyys lammastukiin

Tukiin erittäin tyytyväiset vastaajat löytyivät alle 20 uuhien ja 50-99 uuhien tilakokoluokista. Melko tyytyväisiä oli eniten 20-49, 200-249 ja 250-299 uuhien tilakokoluokissa. Melko tyytymättömät ja kaantuivat kaikkiin tilakokoluokkiin ja lammastukiin tyytymättömimmät vastaajat löytyivät yli 300 uuhien tilakokoluokasta. Tuotantouuhimäärän lisäämistä suunnittelevista 57 prosenttia oli melko

tyytyväisiä ja 5 prosenttia erittäin tyytyväisiä lammastukiin. Tuotantouuhimäärän ennallaan pitävistä puolet (51 %) oli melko tyytyväisiä ja 36 prosenttia melko tyytymättömiä lammastukiin. Tuotantouuhimäärän vähentävistä suunnittelevista 36 prosenttia oli melko tyytyväisiä ja 46 prosenttia melko tyytymättömiä lammastukiin ja tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevista 24 prosenttia oli melko tyytymättömiä ja 38 prosenttia tyytymättömiä lammastukiin. Tuotosseurantaan kuuluvat olivat hieman tyytyväisempiä lammastukiin, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat. Tyytyväisimpiä lammastukiin oltiin Kymenlaaksossa, Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Savossa ja tyytymättömiä Satakunnassa ja Etelä-Pohjanmaalla. Lammastuotannon kannattavuutta hyvänä tai tyydyttävänä pitävät ovat tyytyväisempiä lammastukiin, kuin tuotannon kannattavuutta välttävänä tai heikkona pitävät.

Kaksikymmentä vuotta sitten lammastukiin oli tyytyväisiä 40 prosenttia vastanneista, melko tyytymättömiä 34 prosenttia ja erittäin tyytymättömiä 23 prosenttia (Koivisto 2022, 14).

6.6 Lammastalouden suurin ongelma

Vastaajilta kysyttiin, mikä heidän mielestään on lammastalouden suurin ongelma. Vastauksissa korostui alan heikko kannattavuus ja siihen liittyvät asiat, kuten lihan hintataso, nousseet tuotantokustannukset sekä alan tukiriippuvuus ja tukipolitiikan epävarmuus. Usein mainittiin myös suuri työmäärä toiminnan kannattavuuteen nähden. Ongelmaksi nähtiin myös alan pienuus, ja osin harrastelijamaisuus, ja siitä johtuva heikko neuvotteluvoima. Osa vastaajista koki ongelmaksi myös lammastalouden imagon sekä markkinointi- ja brändityön puutteen. Koettiin, että kysyntä on epätasaista, kuluttajat ovat ennakkoluuloisia lampaanlihaa kohtaan ja lihantuotannolla on maine ilmastopaholaisena. Myös laidunkauden petopaine ja sen aiheuttamat haasteet mainittiin usein. Vastaukset olivat samansuuntaisia kaikissa tilakokoluokissa. Tuotantouuhien määrää vähentävillä vastauksissa korostui muita useammin haasteellinen petotilanne ja lopettavilla heikko kannattavuus.

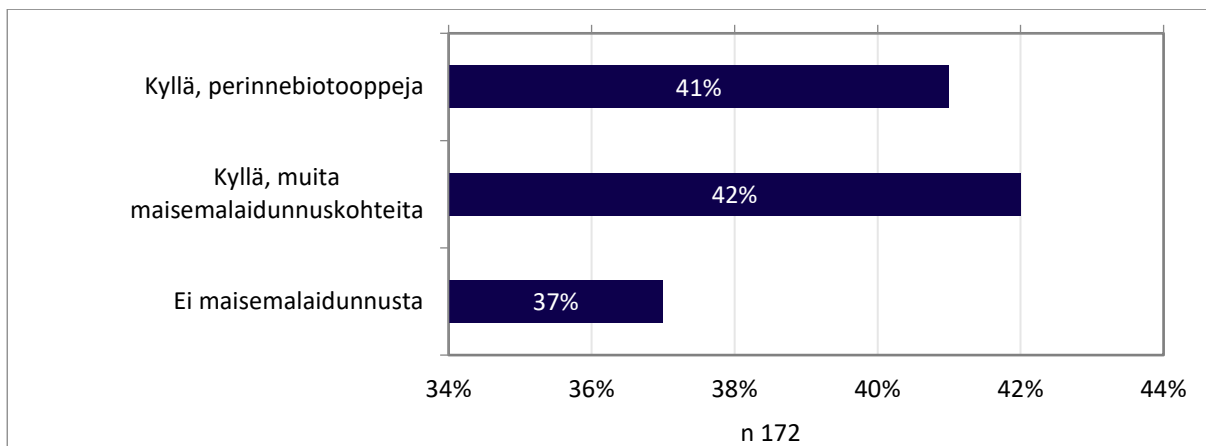
Edellisessä Koiviston vuonna 2002 tekemässä tutkimuksessa vastaajat määrittelivät lammastalouden suurimmiksi ongelmiksi heikon kannattavuuden ja lihan hinnan, huonot tuotantotilat ja olosuhteet sekä isäntäväen terveysasiat (Koivisto 2002, 15).

7 Maisemalaidunnusta ja villan hyödyntämistä koskevat kysymykset

Maisemalaidunnus- ja villan hyödyntämisisiossa selvitettiin, harjoittavatko vastaajat maisemalaidunnusta ja missä laajuudessa. Lisäksi kysyttiin, hyödyntävätkö vastaajat tilalla tuotetun villan ja miten hyödynnys tapahtuu.

7.1 Maisemalaidunnuksen harjoittaminen

Reilu puolet (63 %) vastaajista harjoitti tilallaan maisemalaidunnusta. 41 prosentilla oli perinnebiotooppeja ja 42 prosentilla muita maisemalaidunnuskohteita. 37 prosenttia vastaajista ei harjoittanut maisemalaidunnusta (kuva 28).

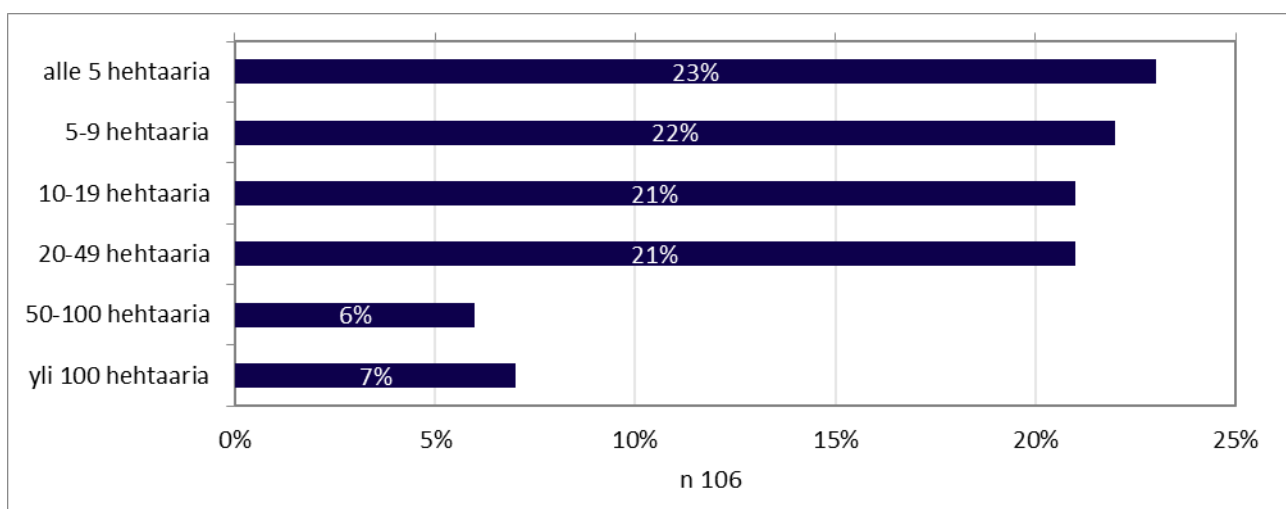
Kuva 28: Maisemalaidunnus vastaajien tiloilla

Perinnebiotooppeja oli eniten Turun saaristossa, Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla, joissa oli myös suurimmat maisemalaidunnuspinta-alat. Muita maisemalaidunnuskohteita oli eniten Uudellamaalla, Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa. Vähiten maisemalaidunnusta harjoitettiin Etelä-Pohjanmaalla, Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa. Eniten maisemalaidunnusta harjoitettiin 150-199 uuhien tilakokoluokassa, jossa perinnebiotooppeja tai muita maisemalaidunnuskohteita oli 85 prosentilla vastaajista. Muissa tilakokoluokissa maisemalaidunnusta oli noin 50-70 prosentilla vastaajista. Tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevilla vastaajilla maisemalaidunnus oli harvinaisempaa. Vajaa kolmannes tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevista harjoitti maisemalaidunnusta, ja maisemalaidunnukseen käytettävissä olevat pinta-alat olivat yleisimmin

pieniä, alle 10 hehtaaria. Tuotosseurantaan kuuluvat harjoittivat jonkin verran useammin maisemalaidunnusta, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat.

7.2 Maisemalaidunnukseen käytettävissä oleva pinta-ala

Noin viidenneksellä (23 %) vastaajista oli maisemalaidunnusala alle viisi hehtaaria, noin viidenneksellä (22 %) 5-9 hehtaaria, noin viidenneksellä (21 %) 10-19 hehtaaria, noin viidenneksellä (21 %) 20-49 hehtaaria, kuudella prosentilla 50-100 hehtaaria ja seitsemällä prosentilla yli sata hehtaaria (kuva 29). Suurimmat yli 100 hehtaarin maisemalaidunnuspinta-alat olivat yli 200 uuhien tiloilla.

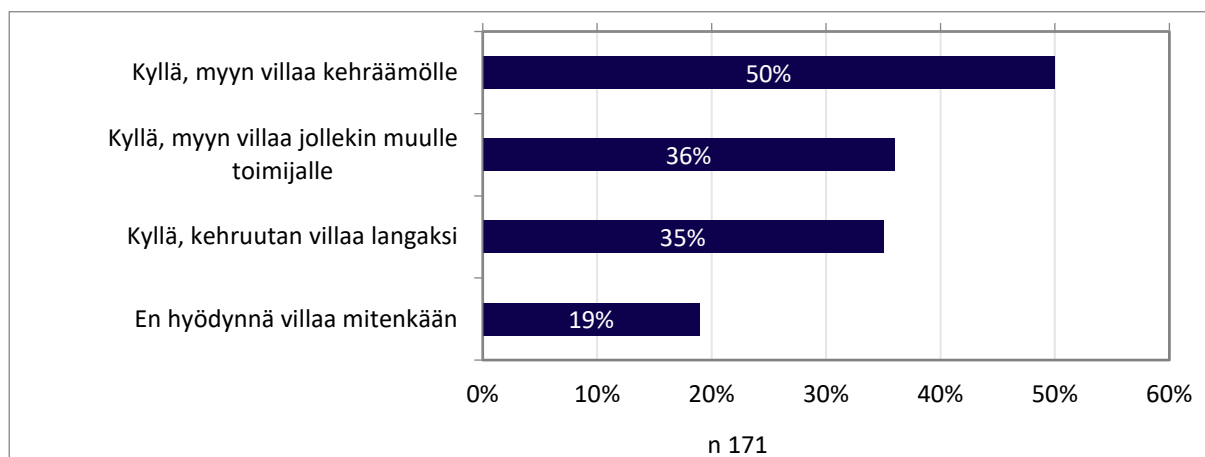

Kuva 29: Maisemalaidunnusala vastaajien tiloilla

Maisemalaidunnuksen pinta-alat ovat jonkin verran kasvaneet Koiviston (2002) tutkimuksen aikaisista. Tuolloin puolella maisemalaiduntajista käytössä ollut pinta-ala oli alle viisi hehtaaria, viidenneksellä 5-9 hehtaaria, kuudenneksellä 10-19 hehtaaria ja kymmenesosalla yli 20 hehtaaria (Koivisto 2002, 11).

7.3 Villan hyödyntäminen

Noin 80 prosenttia vastaajista ilmoitti hyödyntävänsä tilallaan tuotetun villan. Puolet vastaajista (50 %) myy villaa kehräämölle, reilu kolmannes (36 %) myy villaa jollekin toiselle toimijalle ja reilu kolmannes (35 %) kehruttaa villaa langaksi. Vajaa viidennes (19 %) vastaajista ei hyödynnä tilallaan tuotettua villaa mitenkään (kuva 30).

Kuva 30: Villan hyödyntäminen vastaajien tiloilla

Suuremmat yli 200 uuhen tilat hyödynsivät villan pääasiassa myymällä sen kehräämölle tai toiselle toimijalle. Omaan myyntiin villaa kehruttivat eniten pienemmät alle 50 uuhen tilat. Eniten villaa jätetään hyödyntämättä 50-150 uuhen katraissa. Tuotosseurantaan kuuluvat hyödyntävät villan useammin, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat. 12 prosenttia tuotosseurantaan kuulumattomista ei hyödynnä villaa ollenkaan, kun vastaava luku tuotosseurantaan kuulumattomilla on 28 prosenttia. Eniten villaa jätetään hyödyntämättä Lapissa, Oulun seudulla, Satakunnassa, Pirkanmaalla ja Länsi-Suomessa. Lammastalouden kannattavuuden hyväksi tai tyydyttäväksi kokevat hyödyntävät villan useammin, kuin kannattavuuden välttäväksi tai heikoksi kokevat.

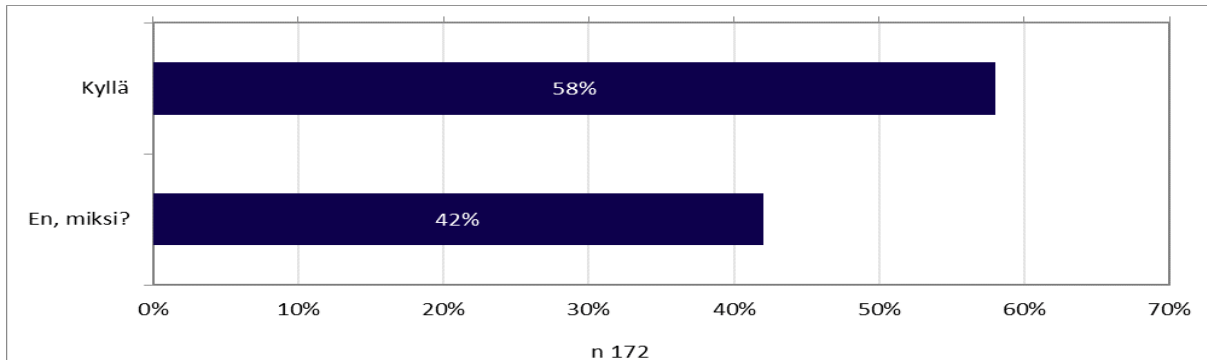
Villan hyödyntäminen on lisääntynyt. Koiviston (2002) tutkimuksessa puolet vastanneista ilmoitti myyvänsä villat, kolmannes kehräytti ne langaksi ja kolmannes ei hyödyntänyt villaa millään lailla (Koivisto 2002, 14).

8 Tuotosseurantaa, kantakirjajärjestelmiä ja terveystalvontaohjelmia koskevat kysymykset

Tuotosseurantaa, kantakirjajärjestelmiä ja terveystalvontaohjelmia koskevassa osiossa selvitettiin kuuluvatko vastaajat lampaiden tuotosseurantaan ja ovatko he siihen tyytyväisiä, kuuluvatko he maedi-visna terveystalvontaohjelmaan ja ovatko he kiinnostuneita liittymään kansalliseen lammasterveysohjelmaan.

8.1 Tuotosseurantaan kuuluminen

58 prosenttia kyselyyn vastanneista lampureista kuului tuotosseurantaan ja 42 prosenttia ei ole mukana tuotosseurannassa (kuva 31).

Kuva 31: Vastaajien tuotosseurantaan kuuluminen

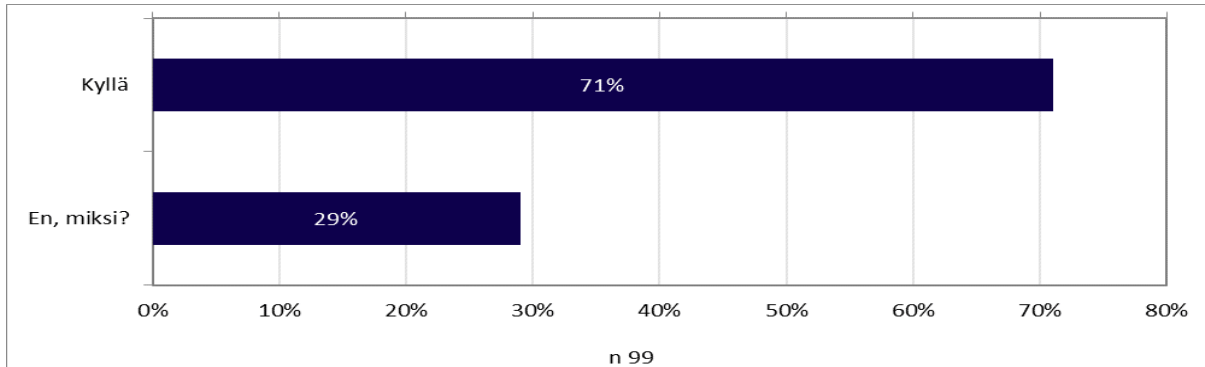
Tuotosseurantaan kuuluminen yleistyi 50 uuhista isommissa katraissa ja oli yleisintä 200-300 uuhien katraissa, joissa yli 90 prosenttia vastaajista oli mukana tuotosseurannassa. Noin 70 prosenttia alle 50 uuhien katraista ei kuulu tuotosseurantaan. Tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevat kuuluivat hieman harvemmin tuotosseurantaan. Yleisin syy tuotosseurantaan kuulumattomuuteen oli sen kalliiksi mielletty hinta ja se, ettei tuotosseurantaan kuulumista koettu tarpeelliseksi esimerkiksi tilan pienen koon vuoksi.

Tuotosseurantaan kuuluminen on lisääntynyt. Koiviston (2002) tutkimuksessa tuotosseurantaan ilmoitti kuuluvansa 27 prosenttia vastaajista. Tuolloinkin tuotosseurantaan kuuluminen yleistyi tilakoon kasvaessa. Tarkkailuun kuulumattomuuden syitä olivat myös kaksikymmentä vuotta sitten kalleus, pieni tila ja se, että tarkkailua ei koettu tarpeelliseksi. Tuotosseurantaan oli tuolloin tyytyväisiä kolme neljästä vastaajasta. (Koivisto 2002, 17.)

8.2 Tyytyväisyys tuotosseurantaan

71 prosenttia lampaiden tuotosseurantaan kuuluvista vastaajista oli tyytyväisiä tuotosseurantaan. 29 prosenttia ei ollut tyytyväisiä (kuva 32). Kaikkein tyytyväisimpiä tuotosseurantaan oltiin 20-49 uuhien tilakokoluokassa, jossa 90 % oli tyytyväisiä. Tyytymättömiä tuotosseurantaan oltiin 200-

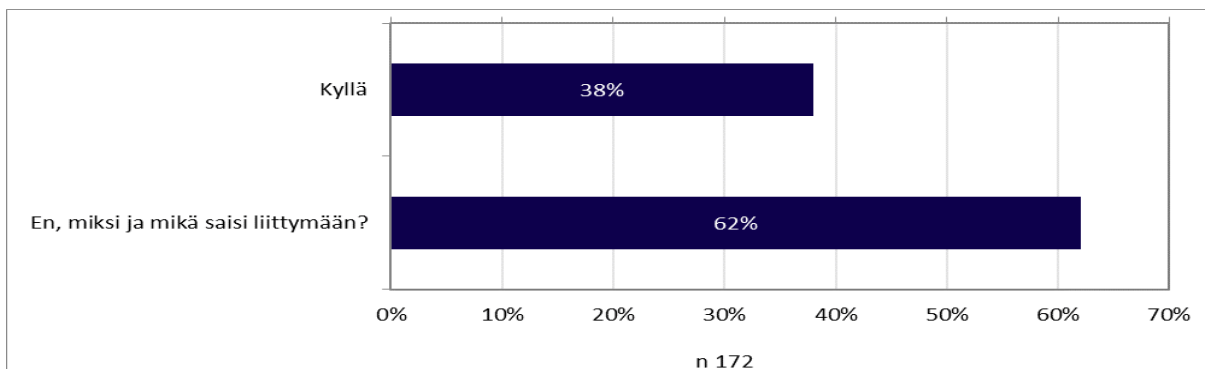
249 uuhen tilakokoluokassa, jossa puolet vastaajista oli tyytymättömiä. Tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevat olivat hieman tyytymättömämpiä tuotosseurantaan. Yleisimmät syyt tyytymättömyyteen olivat kalliiksi mielletty hinta ja tuotosseurantaohjelman ongelmat.

Kuva 32: Vastaajien tyytyväisyys tuotosseurantaan

8.3 Maedi-visna terveystarkkailuohjelma

38 prosenttia vastaajista kuului maedi visna -terveysvalvontaohjelmaan. 62 prosenttia vastaajista ei kuulunut maedi visna- ohjelmaan (kuva 33).

Kuva 33: Vastaajien kuuluminen maedi visna- terveystarkkailuohjelmaan

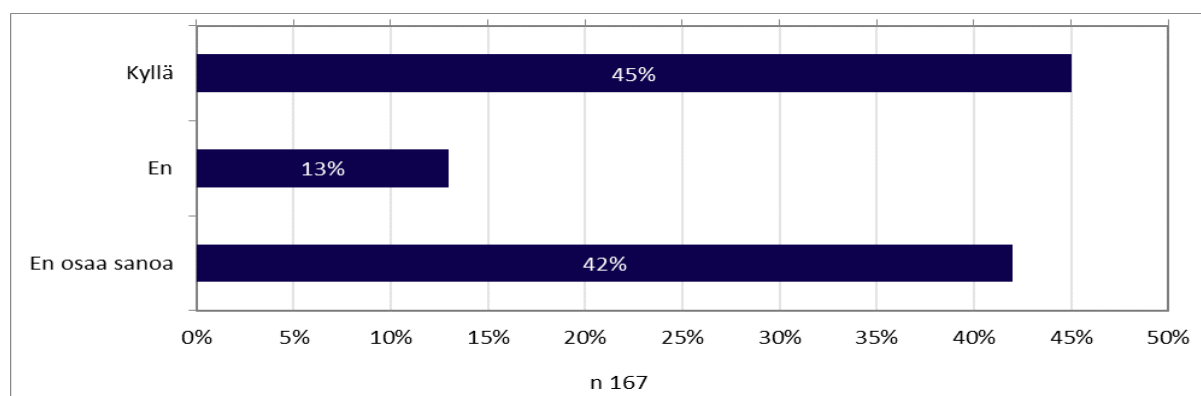
Maedi visna -ohjelmaan kuuluminen oli yleisempää yli 200 uuhen tilakokoluokissa, joissa ohjelmaan kuului yli 60 prosenttia vastaajista. Vähiten ohjelmaan kuuluvia oli alle 20 uuhen tilakokoluokassa (14 %). Tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevat ja uuhien pidon lopettamista suunnittelevat kuuluivat harvemmin maedi visna -ohjelmaan, kuin tuotannon ennallaan pitävät tai

tuotantouuhien määrän vähentämistä suunnittelevat. Tuotosseurantaan kuuluvat kuuluivat useammin maedi visna -ohjelmaan, kuin tuotosseurantaan kuulumattomat. Tuotosseurannassa mukana olevista 57 prosenttia kuului myös maedi visna -ohjelmaan. Vastaajien yleisimmät syyt maedi visna -terveysvalvontaohjelmaan kuulumattomuudelle olivat kallis hinta, lisävaiva, pieni tilakoko ja ohjelmaan kuulumisen aiheuttamat haasteet eläinten ostoon. Ohjelmaan saisi liittymään edullisempi hinta, useampien harvinaisempia rotuja kasvattavien mukaan tulo tai pakko.

Maedi visna -ohjelmaan kuuluminen on vähentynyt. Vuonna 2002 siihen ilmoitti kuuluvansa 55 prosenttia vastanneista (Koivisto 2002, 16).

8.4 Kansallinen lammasterveysohjelma

Lähes puolet (45 %) vastaajista olisi kiinnostunut liittymään kansalliseen lammasterveysohjelmaan, mikäli sellainen saataisiin. 13 prosenttia vastaajista ei ole kiinnostunut liittymään ja 42 prosenttia vastaajista ei osaa sanoa, liittyisivätkö lammasterveysohjelmaan (kuva 34).

Kuva 34: Vastaajien kiinnostus kansalliseen lammasterveysvalvontaohjelmaan liittymiseen

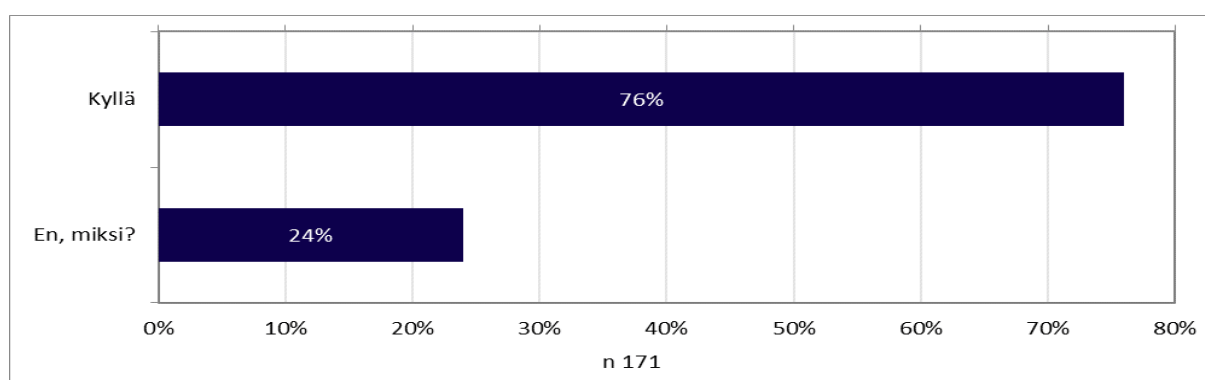
Lammasterveysohjelmaan liittyminen kiinnostaa eniten 250-299 uuhien, 100-149 uuhien, 150-199 uuhien ja 50-99 uuhien tilakokoluokissa, joissa vähintään yli puolet vastaajista olisi kiinnostunut liittymään lammasterveysohjelmaan. Vähiten lammasterveysohjelmaan liittyminen kiinnostaa 200-249 uuhien katraissa, joissa ohjelmaan liittymisestä oli kiinnostunut vain 10 % vastaajista. Tuotantouuhimäärän lisäämistä suunnittelevista 58 prosenttia ja tuotantouuhien määrän ennallaan pitäivistä 52 prosenttia olisi kiinnostunut liittymään lammasterveysohjelmaan. Tuotosseurannassa mukana olevista puolet olisi kiinnostunut liittymään lammasterveysohjelmaan.

9 Lammastalouden palveluita ja edunvalvontaa koskevat kysymykset

Lammastalouden palvelut ja edunvalvonta osiossa selvitettiin vastaajien käyttämiä lammastalouden neuvonta- ja edunvalvontapalveluita ja tyytyväisyyttä palveluihin.

9.1 ProAgrian neuvontapalveluiden käyttäminen

Suuri osa vastaajista (76 %) käytti ProAgrian tarjoamia neuvontapalveluita. Neljäsosa (24 %) vastaajista ei käytä ProAgrian tarjoamia neuvontapalveluita (kuva 35).

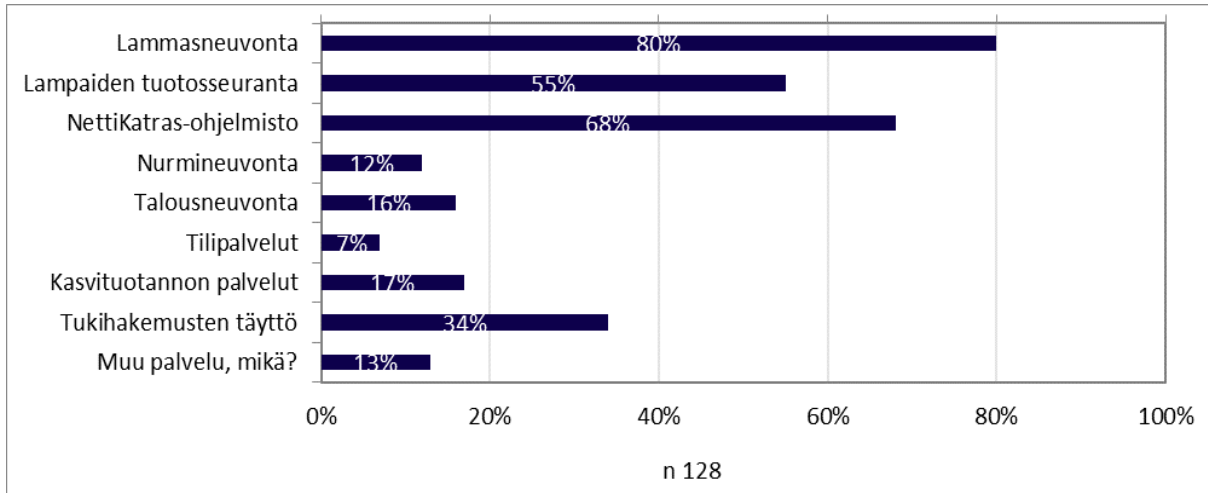

Kuva 35: Vastaajien ProAgrian neuvontapalveluiden käyttö

Neuvontapalveluita käytetään kaikissa tilakokoluokissa. Tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevista 95 prosenttia ja tuotannon ennallaan säilyttävistä 77 prosenttia käyttää ProAgrian neuvontapalveluita. Tuotantouuhien määrän vähentämistä suunnittelevat (63 %) ja uuhien pidon lopettavat (60 %) käyttävät vähemmän ProAgrian neuvontapalveluita. Tuotosseurannassa mukana olevista 91 prosenttia ilmoitti käyttävänsä ProAgrian palveluita. Lammastalouden kannattavuuden hyväksi tai tyydyttäväksi kokevat hyödyntävät ProAgrian tarjoamia neuvontapalveluita useammin, kuin kannattavuuden välttäväksi tai heikoksi kokevat, joista vajaa kolmannes ei käyttänyt ProAgrian neuvontapalveluita. Yleisimmät syyt ProAgrian neuvontapalveluiden käyttämättä jättämiseen olivat hinta ja se, ettei niille koettu olevan tarvetta.

ProAgrian tarjoamista palveluista käytettiin eniten lammasneuvonnan palveluita (80 %), NettiKattaras -ohjelmistoa (68 %), lampaiden tuotosseurantaa (55 %) ja tukihakemusten täyttöö (34 %) (kuva 36). Muita käytettyjä palveluita olivat kasvituotannon palvelut (17 %), talousneuvonta (16 %), nurmineuvonta (12 %) ja tilipalvelut (7%). Tuotosseurannassa mukana olevat ilmoittivat käyttävänsä

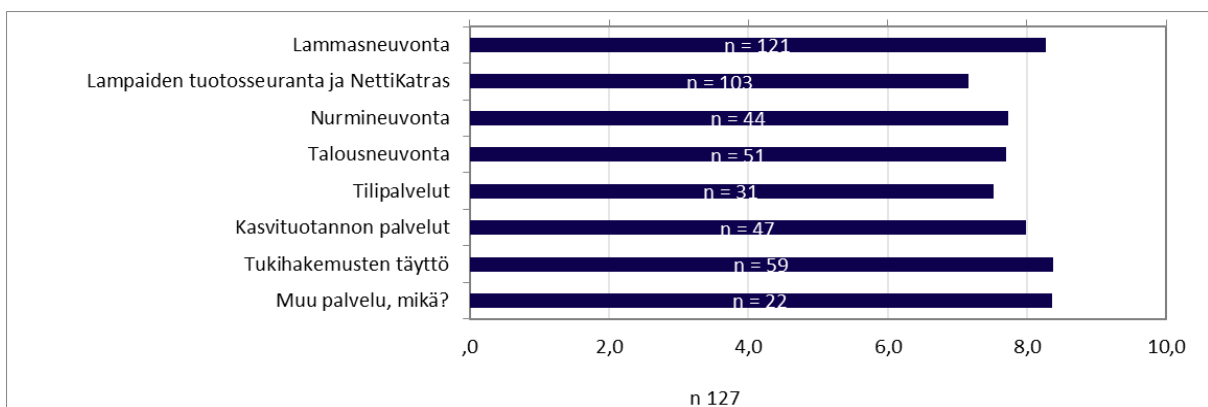
ProAgrian palveluista eniten NettiKatras -ohjelmistoa, lampaiden tuotosseuranta ja lammassneuvontaa. Muista palveluista mainittiin muun muassa luomuneuvonta, ruokintasuunnitelmat, energi-aneuvonta, muut yritysneuvonnan palvelut.

Kuva 36: Vastaajien käyttämät ProAgrian neuvontapalvelut

Lammassneuvonnan palveluiden käyttö on lisääntynyt. Vuoden 2002 tutkimuksessa niitä käytti noin puolet vastaajista (Koivisto 2002, 17).

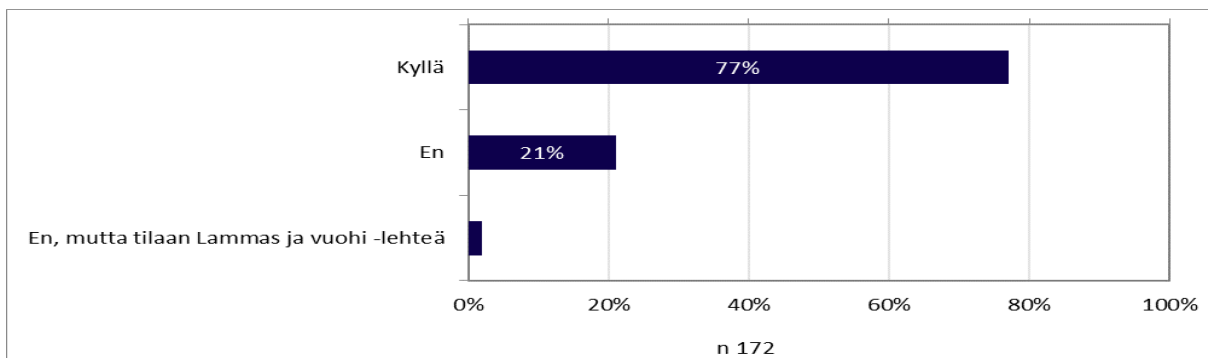
ProAgrian palvelut saivat keskimäärin kouluarvosanan 7,9 (kuva 37). Parhaimmat arvosanat palveluista saivat tukihakemusten täyttö (8,4) ja lammassneuvonta (8,3). Tuotosseurantaan kuuluvat antoivat lammassneuvonnalle arvosanan 8,3 ja lampaiden tuotosseurannalle ja NettiKatraalle arvosanan 7,2.

Kuva 37: Vastaajien ProAgrian neuvontapalveluille antamat kouluarvosanat

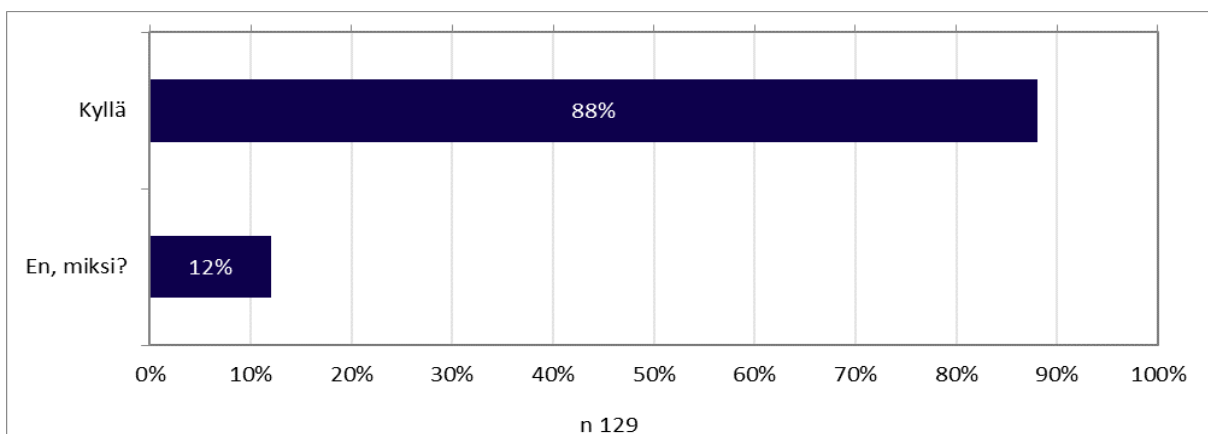
9.2 Suomen Lammasyhdistys

77 prosenttia vastaajista oli Suomen Lammasyhdistyksen jäseniä (kuva 38). Jäsenyys oli yleisempää tilakoon kasvaessa. Vähiten jäseniä oli alle 20 uuhon katraissa (50 %) ja eniten yli 200 uuhon tilakoluokissa (100 %). Tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevat olivat harvemmin Lammasyhdistyksen jäseniä ja he olivat myös jonkin verran muita tyytymättömiä Lammasyhdistyksen toimintaan. Tuotosseurantaan kuuluvista 88 prosenttia oli Lammasyhdistyksen jäseniä.

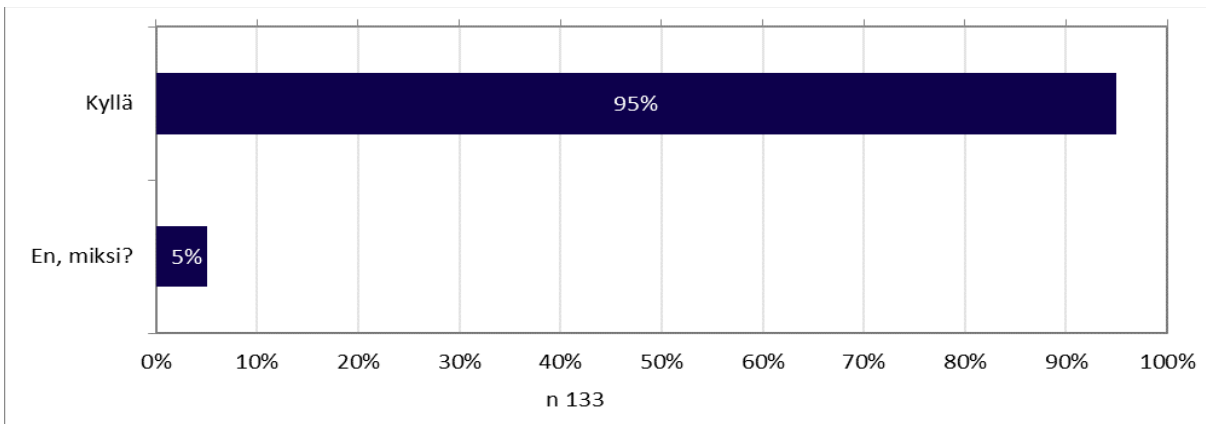
Kuva 38: Vastaajien Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys

Suurin osa kyselyyn vastanneista Suomen Lammasyhdistyksen jäsenistä (88 %) oli tyytyväisiä Lammasyhdistyksen toimintaan (kuva 39). Yleisin syy tyytymättömyydelle oli toiminnan näkymättömyys ja passiiviselta tuntuva toiminta. Ruotsinkielistä sisältöä ja toimintaa toivottiin lisää.

Kuva 39: Vastaajien tyytyväisyys Suomen lammasyhdistyksen toimintaan

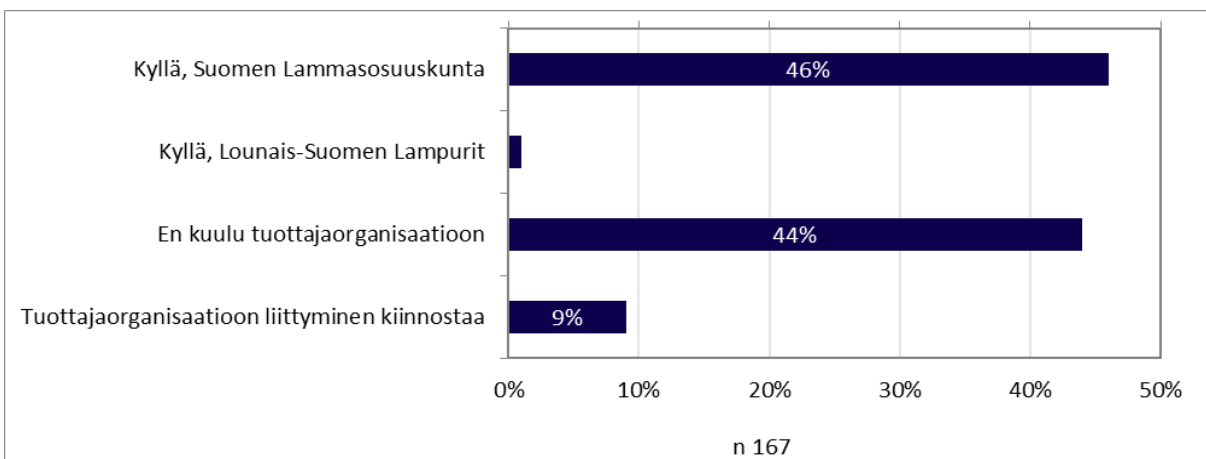
Suurin osa vastaajista (95 %) oli tyytyväisiä myös Lammas ja vuohi -lehteen (kuva 40). Lehteen toivottiin lisää erityisesti ruotsinkielisiä sisältöjä.

Kuva 40: Vastaajien tyytyväisyys Lammas ja vuohi -lehteen

9.3 Tuottajaorganisaatioon kuuluminen

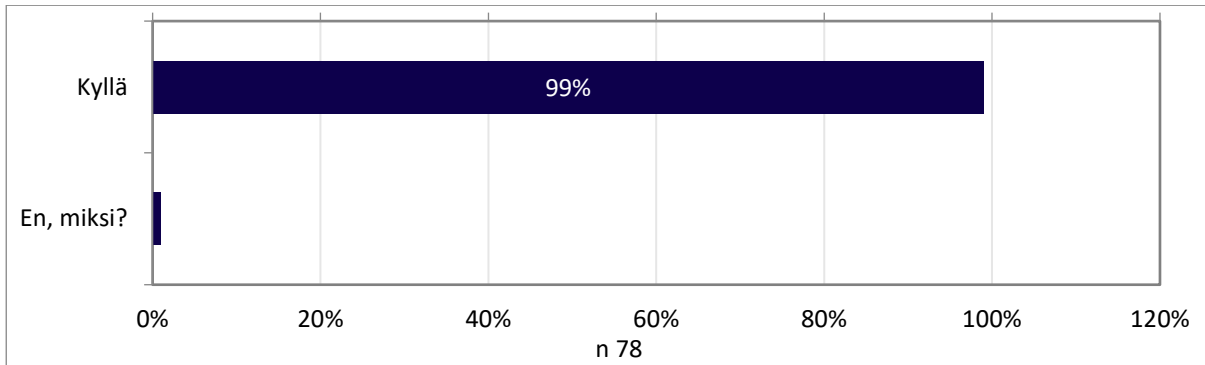
Vajaa puolet (46 %) kyselyyn vastanneista kuului johonkin tuottajaorganisaatioon ja yhdeksää prosenttia vastanneista kiinnosti tuottajaorganisaatioon liittyminen (kuva 41).

Kuva 41: Vastaajien tuottajaorganisaatioon kuuluminen

Tuottajaorganisaation jäsenyys oli yleisempää tilakoon kasvaessa. Lampaiden tuotosseurannassa mukana olevista 55 prosenttia kuului johonkin tuottajaorganisaatioon. Tuottajaorganisaatioon

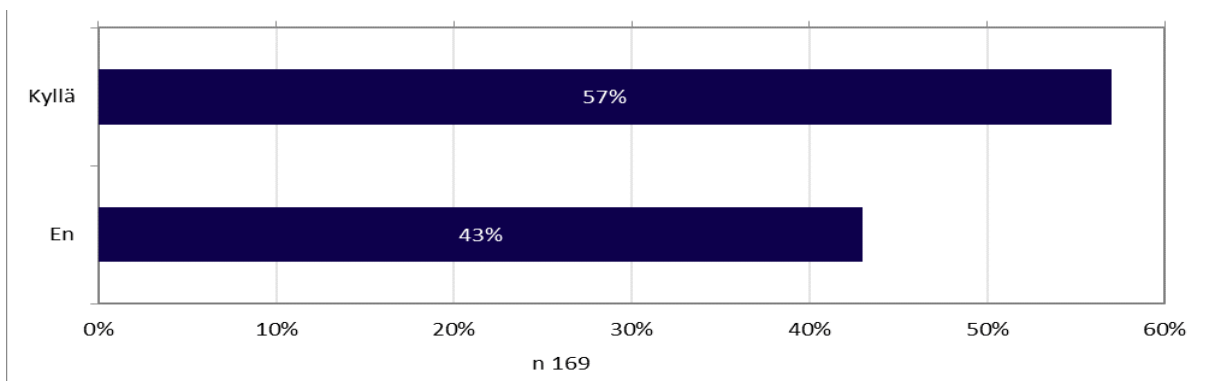
kuuluminen oli yleisintä Etelä-Savossa, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Tuottajaorganisaation jäsenyys kiinnosti eniten pienemmissä alle 50 uuhen katraissa ja Uudellamaalla. Lähes kaikki (99 %) tuottajaorganisaatioon kuuluvat vastaajat olivat tyytyväisiä tuottajaorganisaation toimintaan (kuva 42).

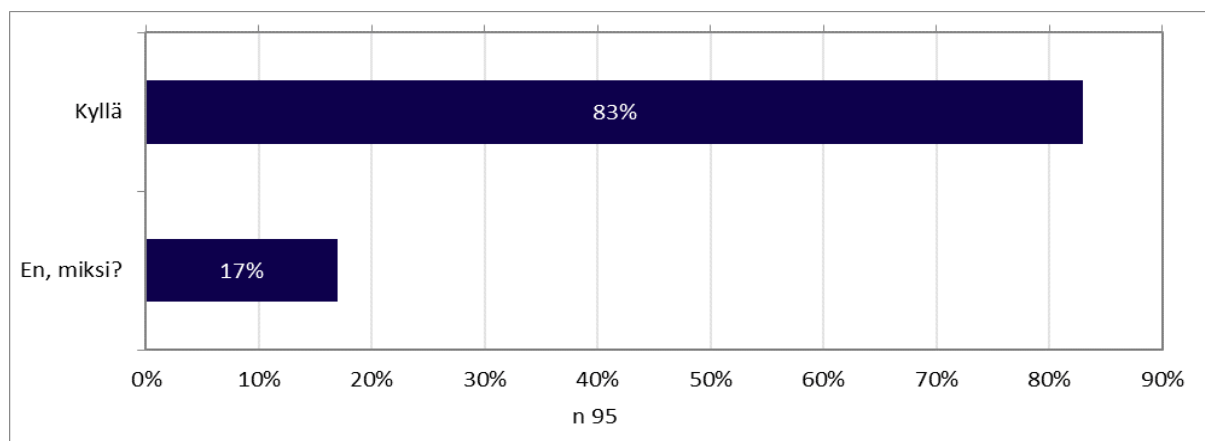
Kuva 42: Vastaajien tyytyväisyys tuottajaorganisaation toimintaan

9.4 Alueelliset lammaskerhot

Reilu puolet vastaajista (57 %) kuului alueelliseen lammaskerhoon (kuva 43) ja suurin osa paikalliseen lammaskerhoon kuuluvista vastaajista (83 %) oli tyytyväisiä kerhon toimintaan (kuva 44). Alueellisesti paikalliseen lammaskerhoon kuuluttiin useimmin Keski-Pohjanmaalla (100 %), Pohjanmaalla (82 %), Pohjois-Karjalassa (80 %) ja Etelä-Savossa (80 %). Paikallisten lammaskerhojen jäsenyys yleistyi tilakoon kasvaessa jonkin verran. Tuotosseurannassa mukana olevista 70 % kuului paikalliseen lammaskerhoon. Yleisin syy tyytymättömyyteen oli toiminnan passiivisuus.

Kuva 43: Vastaajien kuuluminen paikalliseen lammaskerhoon

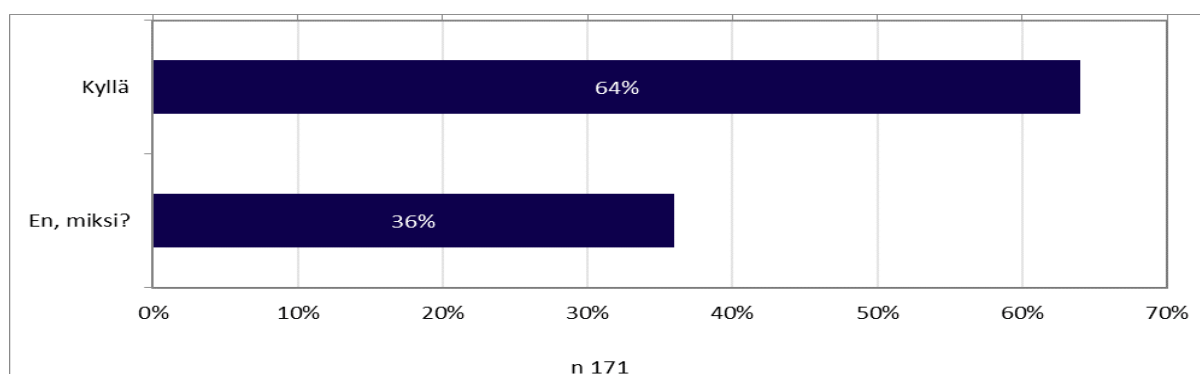
Kuva 44: Vastaajien tyytyväisyys paikallisen lammaskerhon toimintaan

Koiviston (2002) tutkimukseen vastanneista noin puolet kuului paikalliseen lammaskerhoon ja kerhon toimintaan oli tyytyväisiä lähes 75 prosenttia vastanneista. Tyytymättömyyden syitä oli tuolloin vähäinen väki ja vähäinen toiminta. (Koivisto 2022, 18.)

9.5 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:n jäseniä vastaajista oli reilu 60 % (kuva 45). 36 prosenttia vastaajista ei ole MTK:n jäseniä. MTK:n jäsenyys yleistyi tilakoon kasvaessa. Tuotosseurantaan kuuluvista 67 prosenttia oli MTK:n jäseniä. Tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevat olivat muita useammin MTK:n jäseniä (76 %). Yleisimmät syyt, miksi vastaajat eivät ole MTK:n jäseniä, ovat kalliiksi mielletty hinta ja se, että jäsenyys koetaan tarpeettomaksi.

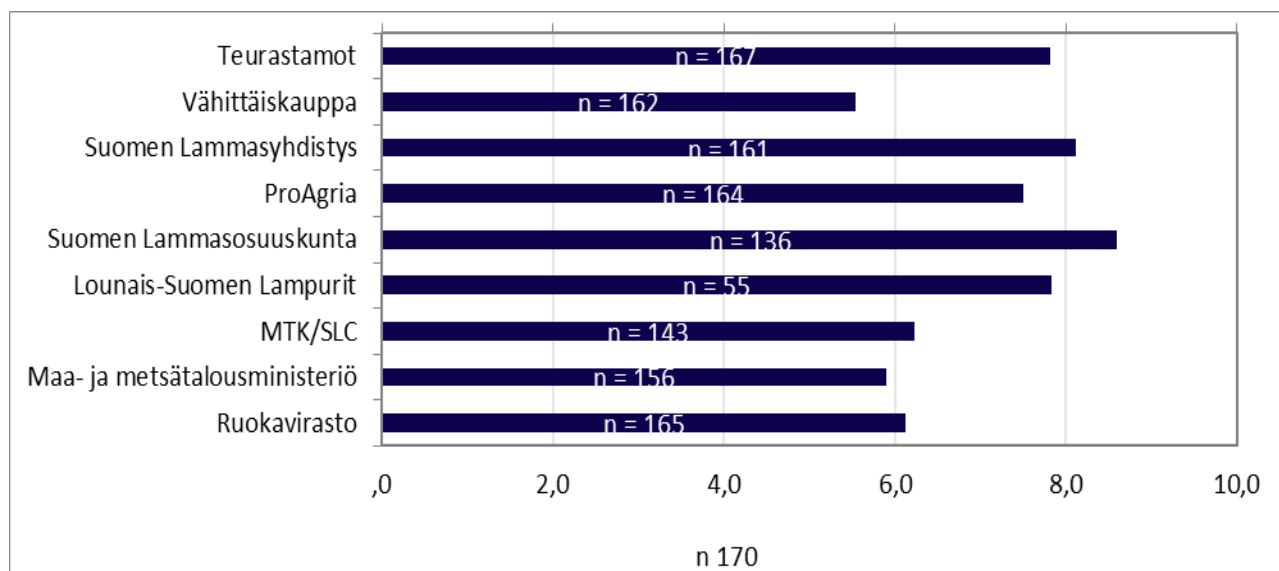
Kaksikymmentä vuotta sitten kaksi kolmesta lampurista oli MTK:n jäseniä (Koivisto 2022, 18).

Kuva 45: Vastaajien MTK-jäsenyys

9.6 Arvosanoja lammasasioiden hoidosta

Vastaajat antoivat eri lammasalan toimijoille arvosanat lammasasioiden hoidosta ja Suomen lammasalouden hyväksi tehdystä työstä. Arvosanat annettiin kouluarvosana-asteikolla 4-10 (kuva 46). Parhaan arvosanan toimijoista sai Suomen Lammasosuuskunta, jonka arvosana oli 8,6. Seuraavaksi parhaan arvosanan sai Suomen Lammasyhdistys, jonka arvosana oli 8,1. Seuraavaksi parhaat arvosanat saivat Lounais-Suomen lampurit ja teurastamot, joiden arvosana oli 7,8. ProAgrian arvosana oli 7,5. Niukasti yli 6:n ylsivät MTK/SLC (6,2) ja Ruokavirasto (6,1). Heikoimmat arvosanat vastaajilta saivat Maa- ja metsätalousministeriö (5,9) ja vähittäiskauppa (5,5). Tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevat antoivat keskimäärin toimijoille hieman parempia arvosanoja, kuin muut.

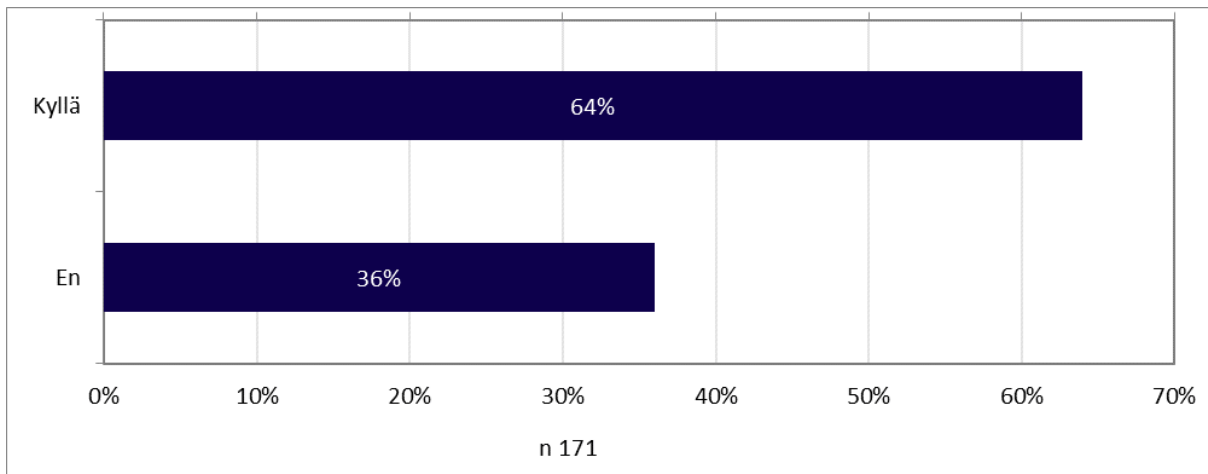
Kuva 46: Vastaajien kouluarvosanat lammasalan toimijoille

Teurastamojen saama arvosana on parantunut kahdenkymmenen vuoden takaisesta. Koiviston (2002) tutkimuksessa eriteltiin isot ja pienet teurastamot, joiden arvosanat olivat isoilla 4,9 ja pienillä 7,5. Tässä tutkimuksessa teurastamoja ei eritelty isoihin ja pieniin, koska käytännössä Koiviston tutkimuksessa isoiksi teurastamoiksi luokitelluista mikään ei enää teurasta lammasta. Vähittäiskaupan saama arvosana oli parikymmentävuotta sitten 5,7, josta on tultu vielä vähän alaspäin. Suomen Lammasyhdistyksen arvosana oli 7,5, Maaseutukeskusten arvosana oli 6,3, MTK/SLC arvosana 5,5 ja Maa- ja metsätalousministeriön arvosana 5,5. (Koivisto 2002, 12-18.)

10 Lammastalouden koulutusta koskevat kysymykset

Koulutusosiossa selvitettiin vastaajien osallistumista lammassalan koulutukseen, tyytyväisyyttä koulutusten sisältöihin ja mistä aiheista vastaajat toivoisivat lammassalan koulutusta järjestettävän.

64 prosenttia vastaajista oli osallistunut lammassalan koulutukseen viimeisen kahden vuoden aikana (kuva 47).

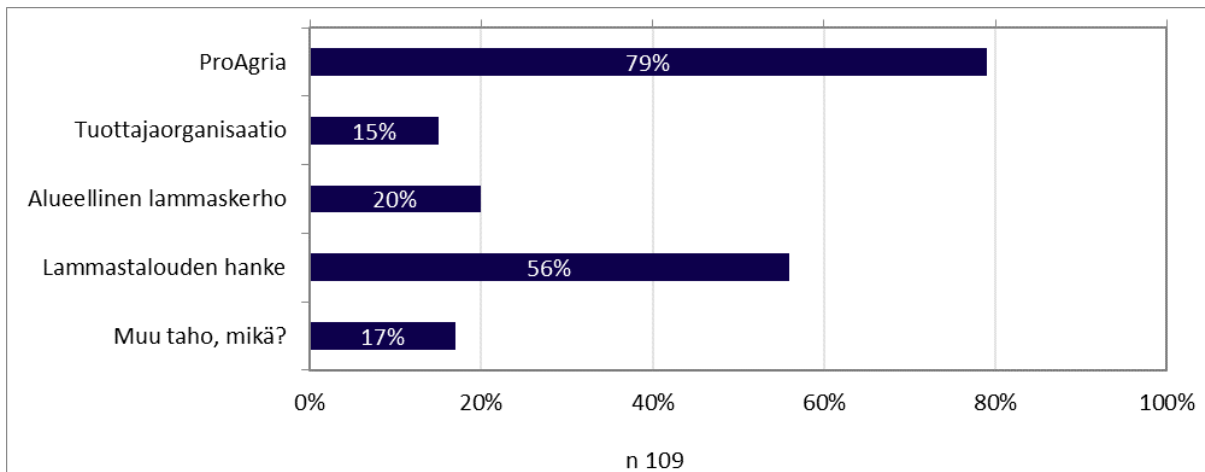

Kuva 47: Vastaajien osallistuminen lammassalan koulutukseen viimeisen kahden vuoden aikana

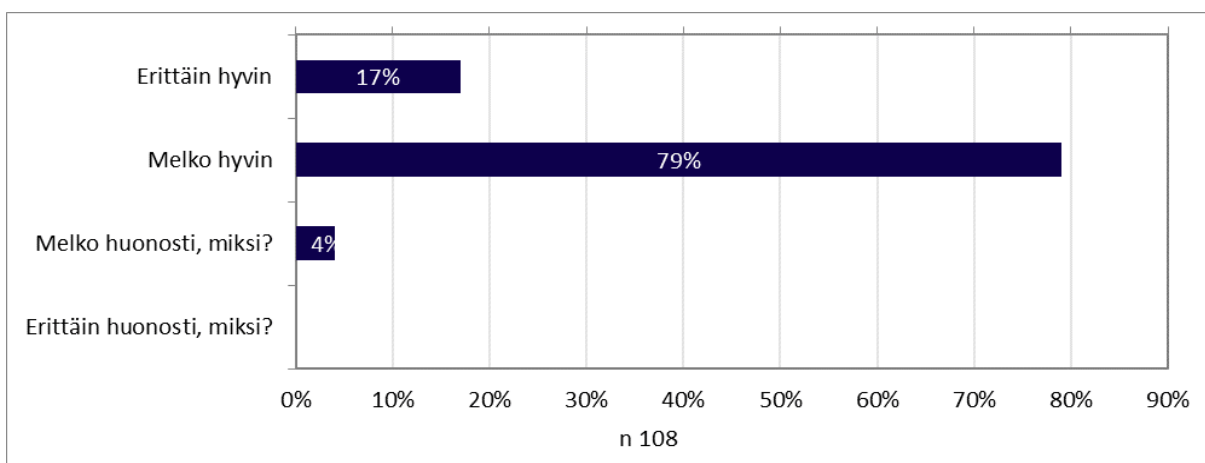
Koulutuksiin osallistuminen yleistyi hieman tilakoon kasvaessa ja tuotantouuhien määrän lisäämistä suunnittelevat olivat osallistuneet koulutuksiin useammin, kuin muut. Myös tuotosseurantaan kuuluvat osallistuivat aktiivisemmin koulutuksiin, kuin tuotosseurantaan kulumattomat. 74 prosenttia tuotosseurannassa mukana olevista oli osallistunut lammassalan koulutukseen viimeisen kahden vuoden aikana. Tuotantouuhien pidon lopettamista suunnittelevat osallistuivat koulutuksiin muita harvemmin. Lammastalouden kannattavuuden hyväksi tai tyydyttäväksi kokevat olivat osallistuneet lammassalan koulutukseen hieman useammin, kuin kannattavuuden välttäväksi tai heikoksi kokevat.

Koulutuksiin osallistumisaktiivisuus on lisääntynyt. Koiviston (2002) tutkimuksessa lammastalouden koulutuksiin oli viiden viimeisen vuoden aikana osallistunut vajaa puolet vastanneista (Koivisto 2002, 14).

Suurin osa vastaajista (79 %) oli osallistunut ProAgrian tai lammastalouden hankkeen (56 %) järjestämään koulutukseen (kuva 48). Alueellisen lammaskerhon järjestämiin koulutuksiin oli osallistunut viidesosa (20 %) vastaajista ja tuottajaorganisaation järjestämään koulutukseen 15 prosenttia vastaajista. 17 prosenttia vastaajista oli osallistunut jonkun muun tahon järjestämään koulutukseen. Tämä muu taho oli useimmiten Lammasmaailma. Koulutus oli pääasiassa vastannut hyvin vastaajien tarpeisiin (kuva 49).

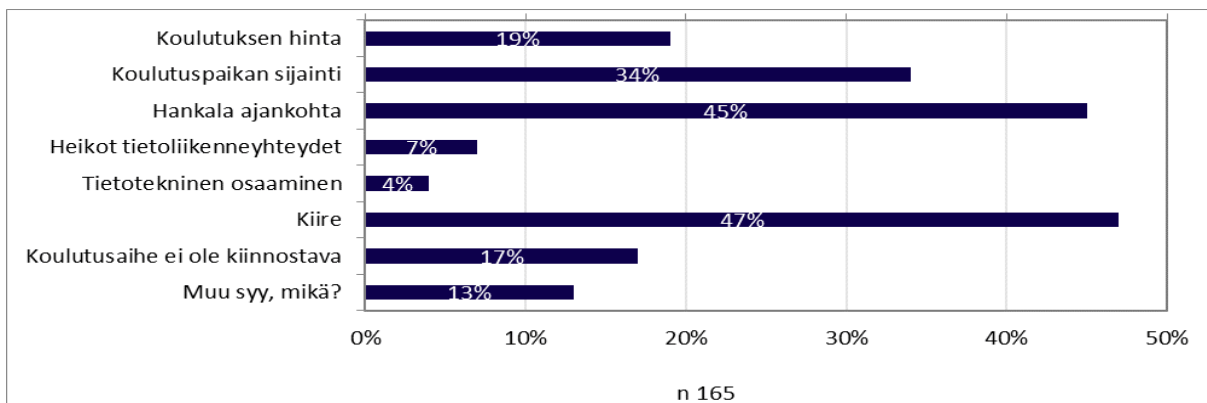

Kuva 48: Vastaajien osallistuminen eri tahojen järjestämiin lammassalan koulutuksiin

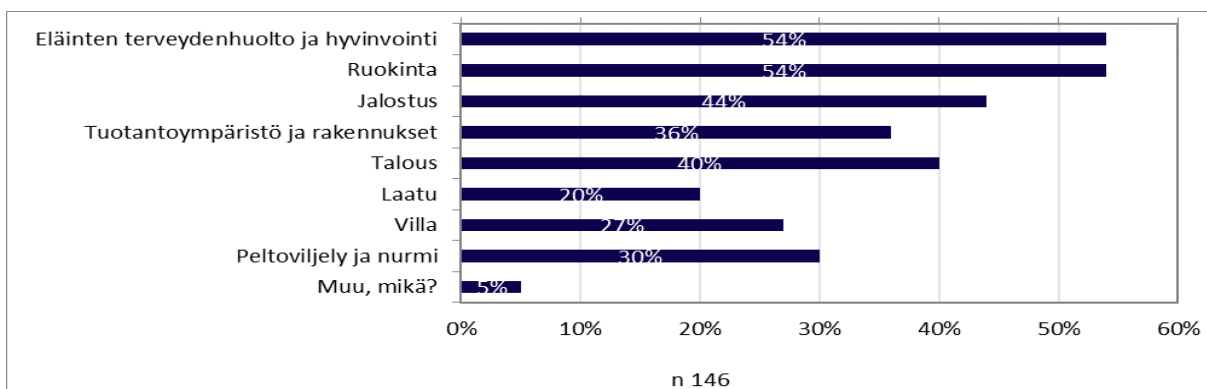
Kuva 49: Koulutusten vastaaminen vastaajien tarpeeseen

Vastaajilta kysyttiin suurimpia esteitä koulutukseen osallistumiselle (kuva 50). Yleisimmät esteet olivat kiire, hankala ajankohta, koulutuspaikan sijainti, koulutuksen hinta, tai koulutusaihe ei ollut kiinnostava. Osalla vastaajista heikot tietoliikenneyhteydet tai tietotekninen osaaminen rajoittivat koulutuksiin osallistumista. Muita mainittuja esteitä olivat palkkatyö lammastalouden ulkopuolella tai liian myöhään tullut tieto koulutuksesta.

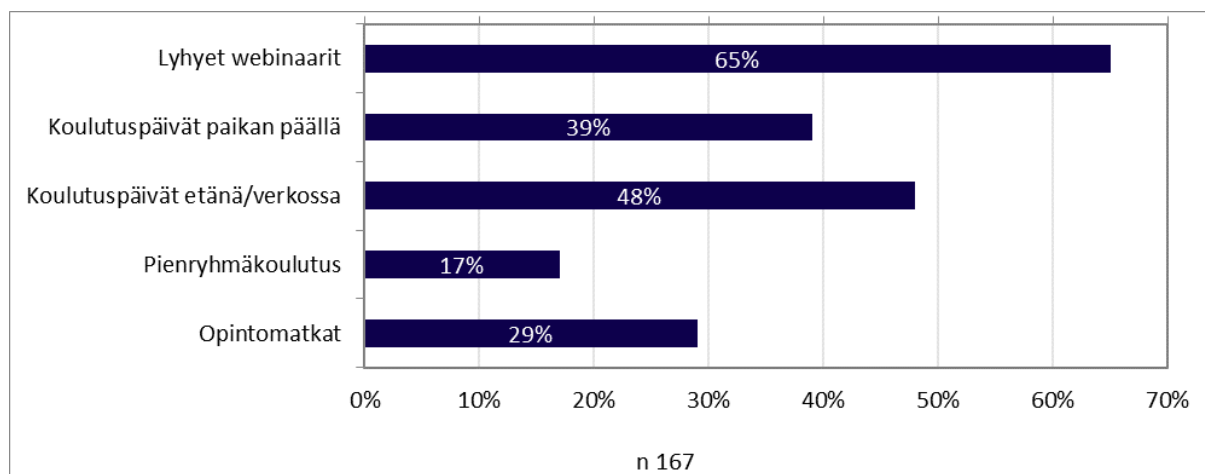

Kuva 50: Suurimmat esteet koulutukseen osallistumiselle

Vastaajia eniten kiinnostavat koulutusaiheet ovat eläinten terveydenhuolto ja hyvinvointi, ruokinta, jalostus, talous, tuotantoympäristö ja rakennukset (kuva 51). Suosituin koulutusmuoto on lyhyet webinaarit, niistä oli kiinnostunut reilu 60 prosenttia vastaajista (kuva 52). Etäkoulutuspäiviä piti mieluisimpana koulutusmuotona lähes puolet (48 %) vastaajista ja reilu kolmannes (39 %) vastaajista piti eniten koulutuspäivistä paikan päällä. Vajaa kolmannes (29 %) vastaajista piti opintomatkoja mieluisimpana koulutusmuotona. Pienryhmäkoulutus oli mieluisin koulutusmuoto 17 prosentille vastaajista. Jatkossakin lampureille toivottiin järjestettävän monipuolisesti koulutusta.

Kuva 51: Aiheet, joista vastaajat haluaisivat koulutusta

Kuva 52: Vastaajille mieluisimmat koulutusmuodot

11 Johtopäätökset

Lammastalous on kehittynyt viimeksi kuluneen kahden kymmenen vuoden aikana. Lampureiden koulutustaso on noussut, ja tilakoko ja lammastalouden osuus tilan liikevaihdosta kasvaneet. Toiminta on ammattimaistunut. Karitsoiden punnitusaktiivisuus on lisääntynyt, mikä parantaa tuotannon ennustettavuutta ja teuraiden laatua. Haasteet teuraiden markkinoinnissa ovat vähentyneet ja tyytyväisyys teuraista saatuihin hintoihin on lisääntynyt kahden kymmenen vuoden takaisesta. Vastauksista välittyy myös talousajattelun lisääntyminen ja olennaiseen tekemiseen keskittyminen. Vastaajat kokevat, että kannattavuuteen voi vaikuttaa paremmin kustannusten vähentämisellä ja tuotteiden hintojen korotuksella, kuin monenlaisella lisätekemisellä.

Lampurit kokevat alan kannattavuuden edelleen heikoksi. Arviot ovat kuitenkin jonkin verran parantuneet kahden kymmenen vuoden takaisesta, vaikka yleinen taloustilanne onkin tällä hetkellä haastava. Kannattavuuden kokevat paremmaksi ne vastaajat, joilla tuotanto sujuu hyvin. Kannattavuuden heikommaksi kokevilla on yleensä monenlaisia haasteita tuotannon kanssa. Olisi tärkeää saada nämä monenlaisten haasteiden kanssa painivat lampurit neuvonnan ja koulutuksen piiriin, jotta he saisivat työkaluja toimintansa kehittämiseen.

Lammastuotannon kannattavuuden hyväksi tai tyydyttäväksi kokevat ovat innokkaampia jatkaamaan tuotantoa ja investoimaan. Kannattavuuden heikoksi kokevat harkitsevat useammin tuotannon supistamista tai lopettamista. Lähes puolet vastaajista pitää uuhimäärän ennallaan. Tuotantouuhimäärän lisääjiä on eniten pienissä tilakokoluokissa ja vähentäjiä isoissa tilakokoluokissa.

Uuhien pidon lopettajia on pienien tilojen lisäksi myös isoissa tilakokoluokissa. Tilakoot eivät näyttäisi tämän perusteella seuraavan viiden vuoden aikana merkittävästi kasvavan. On mahdollista, että tuotantouuhien kokonaismäärä tulee vähenemään. Tuoreemmat lampurit ovat innokkaimpia lisäämään tuotantouuhimäärää. Olisi tärkeää panostaa näiden lampureiden tukemiseen neuvonnan ja koulutuksen keinoin, jotta investoinnit tuotantoon onnistuvat ja toiminta jatkuu kannattavana.

Lammastalouden suurimpien ongelmien ratkaisu vaatii monenlaisia toimia. Kannattavuusongelmien ratkaisuun tarvitaan lampureiden osaamisen vahvistamista talousasioissa ja johtamisessa, jotta osataan keskittyä tilan toimintastrategian kannalta olennaiseen tekemiseen, karsia pois turhia kustannuksia ja tehostaa toimintaa. Lampureiden neuvotteluvoiman kasvattaminen hyödyttäisi niin myynnin, kuin hankintojenkin puolella, mikä tukisi myös kustannustehokkuutta. Tukipolitiikka ja markkinat tulevat varmasti jatkossakin olemaan jollain tapaa epävarmat, joten kannattavuuden parantamiseen keskittyminen tulee olemaan entistä tärkeämpää. Vähenevien tukien aiheuttama lovi on saatava paikattua muilla keinoin. Lammastilojen suurta työmäärää voi hallita keskittymällä olennaiseen ja poistamalla toiminnasta turhat, heikosti kannattavat rönsyt. Myös toimintojen järjestyksen ulkoistaminen ja erilaiset työtä helpottavat ratkaisut voivat auttaa. Työmäärän keventyessä jaksaminen paranee ja vapautuvan ajan voi käyttää yrityksen johtamiseen. Lampureita vaivaavan petotilanteeseen ei näillä näkymin ole tulossa pikaista poliittista helpotusta, vaan tilanteeseen on löydettävä muita ratkaisuja ja tehostettava eläinten suojaamista saatavilla olevin keinoin. Kotimaisen lammasalan imagon ja brändin vahvistamiseen voisi löytyä ratkaisu lammasalan toimijoiden yhteistyöstä. Mallia yhteistyöhön voisi hakea Ruotsista Svenskt Köttin toiminnasta.

Lähteet

Kotieläinten lukumäärä 1.4. ja 1.5. ELY-keskuksittain. 2022. Tilasto. Luonnonvarakeskuksen verkkosivut. Viitattu 12.9.2023.

https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__04%20Tuotanto__12%20Kotielainten%20lukumaara/01_Kotielainten_lukumaara_kevaalla_ELY.px/table/tableViewLayout2/?loadedQueryId=3718d644-cedb-4114-a99d-00b8e30be835&timeType=top&timeValue=1.

Lammastalous. n.d. Suomen Lammasyhdistyksen verkkosivut. Viitattu 17.5.2023. <https://lammasyhdistys.fi/tilastotietoa/>.

Koivisto, M. 2002. Lammastilatutkimus 2002. Suomen Lammasyhdistys, ProAgria Maaseutukeskusten liitto, Lihasulan Säätiö, Maa- ja metsätalousministeriö & MTK.

Lammastuotosseurannan tulokset vuodelta 2022. 2022. ProAgria lammastuotosseurannan vuosiyhteenveto 2022 julkaisu. Viitattu 12.9.2023. <https://indd.adobe.com/view/be0072b9-e201-4900-a9f0-69e7545e3c88>.

Patama, S. n.d. Lammas- ja vuohitalous. Artikkelit Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliiton MTK:n verkkosivuilla. Viitattu 17.5.2023. https://www.mtk.fi/-/lammas_ja_vuohitalous.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Lammastilatutkimus 2023

Tämän lammastalouden tutkimuksen avulla kerätään seurantatietoa suomalaisesta lammasalasta. Kysely toteutetaan aiemman vuonna 2002 tehdyn kaltaisena, jotta saamme vertailukelpoista tietoa alan tämän hetken tilanteesta. Kyselyn avulla pyritään myös selvittämään lammastalouden tulevaisuutta Suomessa sekä kehittämään alaan liittyviä palveluita.

Kysely toteutetaan osana Lampaanlihan tuotantoketjun kehittäminen -hankkeen toimintaa. Kysely on anonyymi, yksittäisiä vastauksia ei voida tunnistaa eikä henkilötietoja kysytä. Kyselyssä noudatetaan JAMKIn tietosuojakäytäntöä <https://www.jamk.fi/fi/Tietoa-JAMKista/tietosuoja/>. Lampaanlihan tuotantoketjun kehittäminen -hankkeen tietosuojaselosteen löydät täältä: https://www.aitomaaseutu.fi/media/Tietosuojaseloste_lammasketju-1.pdf

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10-15 minuuttia. Vastaathan kyselyyn 2.4.2023 mennessä, kiitos. Kyselyyn vastaamalla autat kehittämään kotimaista lammastuotantoa ja lammalan palveluita. Mikäli vastaat kyselyyn puhelimella, kannattaa se pitää vastaamisen ajan vaaka-asennossa, jolloin osa kysymyksistä näkyy paremmin.

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan kaksi Lammashavaintoja -kirjaa. Mikäli haluat osallistua arvontaan, täytä yhteystietosi kyselyn jälkeen avautuvalle erilliselle yhteystietolomakkeelle.

Lisätietoja kyselystä antaa
Marianne Reinikka, marianne.reinikka@jamk.fi, 040 183 7085

Taustatiedot

1. Ikänne?

- Alle 30 vuotta
- 30-39 vuotta
- 40-49 vuotta
- 50-59 vuotta
- yli 60 vuotta

2. Ammatillinen koulutuksenne?

- Toisen asteen ammatillinen koulutus
- Opisto
- Ammattikorkeakoulu

- Yliopisto
 - Ei ammatillista koulutusta
 - Jokin muu, mikä?
-

3. Millä alueella tilanne sijaitsee?

- Uusimaa
- Länsi-Suomi
- Turun saaristo
- Satakunta
- Pirkanmaa
- Häme
- Kymenlaakso
- Etelä-Karjala
- Etelä-Savo
- Pohjois-Savo
- Pohjois-Karjala
- Keski-Suomi
- Etelä-Pohjanmaa
- Pohjanmaa (Österbotten)
- Keski-Pohjanmaa
- Oulu
- Kainuu
- Lappi
- Ahvenanmaa

4. Tilanne liikevaihto?

- Alle 50 000 euroa
- 50 000- 99 999 euroa
- 100 000-249 000 euroa
- 250 000- 500 000 euroa
- Yli 500 000 euroa

5. Lammastalouden osuus tilanne liikevaihdosta?

- Alle 10 prosenttia
- 10-24 prosenttia
- 25-49 prosenttia
- 50-74 prosenttia
- 75- 99 prosenttia
- 100 prosenttia

6. Tilanne peltopinta-ala

- alle 10 hehtaaria
- 10-19 hehtaaria
- 20-49 hehtaaria
- 50-99 hehtaaria
- 100-199 hehtaaria
- Yli 200 hehtaaria

7. Kuinka kauan tilallanne on harjoitettu lammastaloutta?

- alle 5 vuotta
- 5-9 vuotta
- 10-19 vuotta
- 20-29 vuotta
- yli 30 vuotta

8. Miten aiotte kehittää/muuttaa tilanne toimintaa seuraavan viiden vuoden aikana?

- En aio tehdä muutoksia
- Aion laajentaa tuotantoa
- Aion supistaa tuotantoa
- Aion vaihtaa tuotantosuuntaa
- Aion lähteä tilan ulkopuolelle palkkatyöhön
- Aion lopettaa tuotannon kokonaan

Uuhia ja tuotantoa koskevat kysymykset

9. Tuotantouuhien lukumäärä tilallanne?

- alle 20
 20-49
 50-99
 100-149
 150-199
 200-249
 250-299
 Yli 300

10. Mitä rotua tilanne tuotantouuhet ovat?

Ilmoittakaa tilallanne olevat rodut valitsemalla niiden määrää kuvaava prosenttiosuus.

Mikäli käytät kyselyyn vastaamiseen puhelinta, kannattaa se pitää vaaka-asennossa, jotta kysymys näkyy paremmin.

	0 %	1-24 %	25-49 %	50-74 %	75-100 %
Suomenlammas	☐	☐	☐	☐	☐
Kainuunharmaa	☐	☐	☐	☐	☐
Ahvenanmaanlammas	☐	☐	☐	☐	☐
Texel	☐	☐	☐	☐	☐
Oxford down	☐	☐	☐	☐	☐
Dorset	☐	☐	☐	☐	☐
Rygja	☐	☐	☐	☐	☐
Suffolk	☐	☐	☐	☐	☐
Ruotsalainen turkislammis	☐	☐	☐	☐	☐
Muu puhdasrotuinen, mikä	☐	☐	☐	☐	☐
<hr/>					
Risteytys, mikä	☐	☐	☐	☐	☐
<hr/>					

11. Onko tilallanne muita kotieläimiä?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Lypsykarjaa, lukumäärä

Emolehmiä, lukumäärä _____

Lihakarjaa, lukumäärä _____

Sikoja, lukumäärä _____

Hevosia, lukumäärä _____

Kanoja, lukumäärä _____

Muita kotieläimiä, mitä, lukumäärä _____

Ei muita kotieläimiä _____

12. Miten aiotte kehittää/muuttaa tilanne tuotantouuhimäärää seuraavan viiden vuoden aikana?

Aion lisätä tuotantouuhien määrää, kuinka paljon? _____

Aion vähentää tuotantouuhien määrää, kuinka paljon? _____

Aion pitää tuotantouuhien määrän ennallaan

Aion lopettaa tuotantouuhien pitämisen kokonaan

13. Miksi aiotte vähentää tuotantouuhien määrää tai lopettaa tuotantouuhien pidon kokonaan?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

Tuotannon heikko kannattavuus

Markkinoiden epävarmuus

Tukipolitiikan epävarmuus

Tuotantotilojen kunto/investointitarve

Rahoituksen saatavuus

Suuri työmäärä

Terveysyyt

Aion jäädä eläkkeelle

Muu, mikä _____

14. Karitsoivatko tilanne uuhet ympärivuotisesti?

- Kyllä
 Ei

15. Minä kuukausina uuhenne karitsoivat?

Merkitkää kuukausittain karitsoivien uuhien osuudet.

Mikäli käytät kyselyyn vastaamiseen puhelinta, kannattaa se pitää vaaka-asennossa, jotta kysymys näkyy paremmin.

	0 %	1-24 %	25-49 %	50-74 %	75-100 %
tammikuu	☐	☐	☐	☐	☐
helmikuu	☐	☐	☐	☐	☐
maaliskuu	☐	☐	☐	☐	☐
huhtikuu	☐	☐	☐	☐	☐
toukokuu	☐	☐	☐	☐	☐
kesäkuu	☐	☐	☐	☐	☐
heinäkuu	☐	☐	☐	☐	☐
elokuu	☐	☐	☐	☐	☐
syyskuu	☐	☐	☐	☐	☐
lokakuu	☐	☐	☐	☐	☐
marraskuu	☐	☐	☐	☐	☐
joulukuu	☐	☐	☐	☐	☐

Teuraskaritsoita koskevat kysymykset

16. Oletteko viimeisen vuoden aikana myyneet karitsoita..

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- teuraaksi (sekä teurastamolle että suoramyyntiä varten)
 eloon
 Ei ole myyty karitsoita

17. Paljonko olette myyneet karitsoita viimeisen vuoden aikana?

Merkitkää myytyjen karitsoiden määrä.

Mikäli käytät kyselyyn vastaamiseen puhelinta, kannattaa se pitää vaaka-asennossa, jotta kysymys näkyy

paremmin.

	0-9 kpl	10-19 kpl	20-50 kpl	50-99 kpl	100- 149 kpl	150- 200 kpl	200- 299 kpl	300- 399 kpl	yli 400 kpl
Teuraaksi teurastamolle	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teuraaksi suoramyyntiä varten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eloon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Punnitsetteko karitsolta ennen teuraaksi laittoa?

- Aina
- Joskus
- Ei koskaan

19. Millaista teuraspainoa tavoittelette

Alimmillaan

Keskimäärin

Ylimmillään

20. Käytättekö/aiotteko ottaa tulevaisuudessa käyttöön digitaalisia punnitukseen liittyviä järjestelmiä?

Esimerkiksi digitaalinen vaaka, e-merkit jne.

- Käytän jo digitaalisia järjestelmiä, mitä?
- Aion ottaa käyttöön digitaalisen punnitusjärjestelmän, millaisen?
- En aio ottaa käyttöön digitaalista punnitusjärjestelmää, miksi?

21. Onko tilallanne ollut haasteita teuraiden markkinoinnissa?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Kyllä, haasteita teuraskaritsoiden markkinoinnissa
- Kyllä, teurasuuhien markkinoinnissa
- Ei ole ollut haasteita teuraiden markkinoinnissa

22. Millaisia teurashintoja olette viimeisen vuoden aikana saaneet?

Voitte täydentää vastausta ilmoittamalla erikseen esim. keskihinnan, kevsthinnan, syyshinnan

Teuraskaritsat

Teurasuuhet

23. Kuinka tyytyväinen olette teuraista saamiinne hintoihin?

	Erittäin tyytymätön	Melko tyytymätön	Melko tyytyväinen	Erittäin tyytyväinen
Teuraskaritsat	☐	☐	☐	☐
Teurasuuhet	☐	☐	☐	☐

24. Onko tilallanne ollut jotain seuraavista teuraiden lihan laatuun liittyvistä haasteista?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Ruhojen rasvaisuus
- Heikko lihakkuusluokka
- Liian pienet ruhot
- Elimien hylkäykset
- Lihahylkäykset
- Muu, miksi?

- Ei teuraiden laatuun liittyviä haasteita

Taloutta koskevat kysymykset

25. Millainen lammastalouden kannattavuus mielestänne on?

Arvioikaas kannattavuutta viimeisen vuoden ajalta.

- Hyvä
- Tyydyttävä
- Välttävä
- Heikko

26. Mitkä seuraavista asioista mielestänne vaikuttavat/voisivat vaikuttaa positiivisesti tilanne kannattavuuteen?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Eläinaineksen jalostaminen
 - Kustannusten alentaminen
 - Suoramyynti
 - Tuotannon lisäys
 - Eläinmäärän lisäys
 - Hinnan korotus
 - Jatkojalosteet
 - Villan hyödyntäminen
 - Käsityöt, tekstiilit
 - Tuotannon monipuolistaminen
 - Järjestäytyminen tuottajaorganisaatioon
 - Kouluttautuminen
 - Muu, mikä?
-

27. Millaisia kehittämis-/investointikohteita tilallanne on?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Eläinaineksen parantaminen
 - Uuden tuotantorakennuksen rakentaminen
 - Olemassa olevien tuotantorakennusten peruskorjaus/remontointi
 - Työtä helpottavat investoinnit
 - Lisäpellon hankinta
 - Muu, mikä?
-

28. Mitkä seuraavista ongelmista mielestänne haittaavat lammastuotannon laajentamista tilallanne?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Sitoutuva pääoma
- Työmäärän kasvu

-
- Lisäpellon saatavuus
 - Eläinaineksen saatavuus
 - Kasvatetun teurasmäärät
 - Lihamäärän myynti
 - Lihamäärän jalostus
 - Lisätilan tarve
 - Rahoituksen saatavuus
 - Epävarmuus markkinoilla
 - Tulevaisuuden tukipolitiikan epävarmuus
 - Osaamisen puute
 - Muu, mikä?
-

29. Kuinka tyytyväinen olette lammastukiin?

- Erittäin tyytyväinen
- Melko tyytyväinen
- Melko tyytymätön
- Tyytymätön

30. Mikä on mielestänne lammastalouden suurin ongelma?

Maisemalaidunnus ja villan hyödyntäminen

31. Onko tilallanne maisemalaidunnusta?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Kyllä, perinnebiotooppeja

-
- Kyllä, muita maisemalaidunnuskohteita
- Ei maisemalaidunnusta

32. Paljonko tilallalle on käytettävissä maisemalaidunnusala yhteensä?

Perinnebiotoopit ja muut maisemalaidunnuskohteet yhteensä

- alle 5 hehtaaria
- 5-9 hehtaaria
- 10-19 hehtaaria
- 20-49 hehtaaria
- 50-100 hehtaaria
- yli 100 hehtaaria

33. Hyödynnättekö tilallanne tuotetun villan?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Kyllä, myyn villaa kehräämölle
- Kyllä, myyn villaa jollekin muulle toimijalle
- Kyllä, kehruutan villaa langaksi
- En hyödynnä villaa mitenkään

Lampaiden tuotosseuranta, kantakirjajärjestelmät ja terveystarkkailuohjelmat

34. Kuulutteko lampaiden tuotosseurantaan?

- Kyllä
- En, miksi?
-

35. Oletteko tyytyväinen lampaiden tuotosseurantaan?

- Kyllä
- En, miksi?
-

36. Kuulutteko Maedi-visna -terveysvalvontaohjelmaan?

- Kyllä
- En, miksi ja miksi saisi liittyä?
-

37. Oletteko kiinnostunut liittymään mukaan kansalliseen lammasterveysohjelmaan, mikäli sellainen saataisiin?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

38. Käytättekö ProAgrian tarjoamia neuvontapalveluita?

- Kyllä
- En, miksi?
-

39. Mitä ProAgrian tarjoamia palveluita käytätte?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Lammasteuvonta
- Lampaiden tuotosseuranta
- NettiKatras-ohjelmisto
- Nurmisteuvonta
- Talusteuvonta
- Tilipalvelut
- Kasvituotannon palvelut
- Tukihakemusten täyttö
- Muu palvelu, mikä?
-

40. Minkä kouluarvosanan antaisitte seuraaville ProAgrian tarjoamille palveluille?

Mikäli käytät kyselyyn vastaamiseen puhelinta, kannattaa se pitää vaakasuorassa, jotta kysymys näkyy paremmin.

	4	5	6	7	8	9	10
Lammasneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lampaiden tuotosseuranta ja NettiKatras	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nurmineuvonta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Talousneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilipalvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvituotannon palvelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tukihakemusten täyttö	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muu palvelu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

**41. Miten ProAgrian tarjoamia neuvontapalveluita tulisi kehittää?
Millaisia palveluita toivot ProAgrialta lähitulevaisuudessa?**

Lammastalouden palvelut ja edunvalvonta

42. Oletteko Suomen Lammasyhdistyksen jäsen?

- Kyllä
- En
- En, mutta tilaan Lammas ja vuohi -lehteä

43. Oletteko tyytyväinen Suomen Lammasyhdistyksen toimintaan?

- Kyllä
- En, miksi?

44. Oletteko tyytyväinen Lammas ja vuohi -lehteen?

- Kyllä
 En, miksi?

45. Kuulutteko tuottajaorganisaatioon?

- Kyllä, Suomen Lammasosuuskunta
 Kyllä, Lounais-Suomen Lampurit
 En kuulu tuottajaorganisaatioon
 Tuottajaorganisaatioon liittyminen kiinnostaa

46. Oletteko tyytyväinen tuottajaorganisaation toimintaan?

- Kyllä
 En, miksi?

47. Miten tuottajaorganisaation toimintaa voisi kehittää?

48. Kuulutteko alueelliseen lammaskerhoon?

- Kyllä
 En

49. Oletteko tyytyväinen alueellisen lammaskerhon toimintaan?

- Kyllä

En, miksi?

50. Oletteko MTK:n jäsen?

- Kyllä
 En, miksi?
-

51. Minkä kouluarvosanan antaisitte seuraaville lammasketjun toimijoille lammasasioiden hoidosta ja Suomen lammastalouden hyväksi tekemästään työstä?

4=väitettävä, 10=erinomainen

Mikäli käytät kyselyyn vastaamiseen puhelinta, kannattaa se pitää vaakasuorassa, jotta kysymys näkyy paremmin.

	4	5	6	7	8	9	10
Teurastamot	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vähittäiskauppa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suomen Lammasyhdistys	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ProAgria	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suomen Lammassosiuskunta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lounais-Suomen Lampurit	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
MTK/SLC	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maa- ja metsätalousministeriö	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ruokavirasto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Lammastalouden koulutus

52. Oletteko osallistunut lammaskoulutukseen viimeisen kahden vuoden aikana?

- Kyllä
 En

53. Minkä tahon/minkä tahojen järjestämään lammaskoulutukseen olette osallistunut?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- ProAgria

-
- Tuottajaorganisaatio
 - Alueellinen lammaskerho
 - Lammastalouden hanke
 - Muu taho, mikä?

54. Kuinka hyvin koulutus on vastannut toiveisilinne?

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Melko huonosti, miksi?
- Erittäin huonosti, miksi?

55. Mitkä ovat suurimmat esteet koulutukseen osallistumiselle?

- Koulutuksen hinta
- Koulutuspaikan sijainti
- Hankala ajankohta
- Heikot tietoliikenneyhteydet
- Tietotekninen osaaminen
- Kiire
- Koulutusaihe ei ole kiinnostava
- Muu syy, mikä?

56. Mistä asioista haluaisitte lammaskoulutusta?

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Eläinten terveydenhuolto ja hyvinvointi
- Ruokinta
- Jalostus
- Tuotantoympäristö ja rakennukset
- Talous
- Laatu
- Villa

- Peltoviljely ja nurmi
 - Muu, miksi?
-

57. Mitkä ovat mieluisimmat koulutusmuodot

Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- Lyhyet webinaarit
- Koulutuspäivät paikan päällä
- Koulutuspäivät etänä/verkossa
- Pienryhmäkoulutus
- Opintomatkat

58. Miten lammastalouden koulutusta tulisi kehittää?

59. Haluan osallistua Lammashavaintoja -kirjojen (2 kpl) arvontaan

- Kyllä
- Ei